

MI A KONGREGÁCIÓ?

RÖVID KALAUZ A MÁRIA-KONGREGÁCIÓK
SZÁMÁRA

ÍRTA
BANGHA BÉLA S. J.

MÁSODIK KIADÁS

A MÁRIA-KONGREGÁCIÓ KIADÁSA
BUDAPEST, VIII., HORÁNSZKV-U. 20.

Imprimi potest.
Budapestini, die 1. Jan. 1021.

cens, diocc.
Nr. 377. Imprimatur.
Strigonii, die 10. Febr. 1921.

Eugenius Somogyi S. J.
placp. prov.
Nihil obstat.

Dr. Georgias Krammer

Julius Machovich
vic. gen.

A Mária-kongregáció intézménye édes hazánk vallási történetében immár másodszor érte meg virágkorát. A török megszállás idejében a törhetetlen hithűségnek és önzetlen, hazafiúi erényeknek volt iskolája s mint ilyen lényegesen közreműködött az ország felszabadításán a török iga alól. Ma, a megtépettség és országvesztés szomorú korában mintha ismét azért engedett volna a Mária-kongregációknak új virágzást az isteni Gondviselés, hogy szegény hazánk vallásos megújulásában ismét fontos szerepe legyen s ezáltal megőrizze s megnyissa azokat az erkölcsi erőforrásokat, amelyek nélkül nemzeti fennmaradásunk és fel-tamadásunk elképzelhetetlen.

Sajnos azonban, a kongregáció nagyszerű eszméjét és intézményét még mindig nem ismerik eléggé s főleg a tíz éve ádáz dühvel megindított kongregációellenes szabadkőműves hajszára óla annyira félreismerik sokan, hogy távolról sem méltatják arra a szeretetteljes figyelemre, amelyet megérdemel. Sokan valami politikai érdekszövetséget sejtjenek mögötte; mások azt hiszik, a kongregáció a felekezeti gyűlölségnek melegágya s ismét mások nem tartják a kongregációt egyébnek tehetetlen pietisztikus egyesületnél, amolyan vénasszonyok és kisfiúk ájtatoskodó gyülekezeténél.

Ezzel szemben a kongregáció fogalmát helyes megvilágításban tárnai a hitélet iránt érdeklődő katolikus közönség elé s bemutatni a kongregáció szervezetét és életét: ez a jelen füzet célja.

Bár lelkesítene a nagyszerű eszme s a hozzáfűződő történeti és jelenkori tanulságok tömege minél többeket a kongregációk új felkarolására, minél nagyobb fellendítésére, szaporítására «és tökéletesítésére!

Mi a Mária-kongregáció?

Tisztázzuk mindenekelőtt a kongregáció fogalmát. A „kongregáció” szónak az egyházi nyelvhasználatban többféle értelme is van, s nagyon sok félreértés a kongregációk körül onnan fakadt, hogy ezek különböző értelmezéseket az avatatlanok összezavartak.

Kongregációnak nevezik a római kúrián működő *állandó bitorosi bizottságokat* (pl. Congregatio Rituum, Congregatio de re sacramentaria stb.). Kongregációnak nevezik továbbá azon újabb *szervezetársulatokat*, melyeknek tagjai nem ünnepélyes, hanem csak egyszerű fogadalmakat tesznek. (Ilyenek a redemptoristák, irgalmas nővérek stb.) Innen átvitt értelemben kongregációnak nevezik a *szervesrendeket általában* is; ezen értelemben beszélünk pl. a francia «kongregációk» üldöztetéséről. S végül kongregációnak, teljesebben Mária-kongregációnak nevezzük azokat a hitbuzgalmi egyesületeket, melyeknek többnyire világiak, felnőttek és ifjak, férfiak és nők a tagjai, kik *a Mária-kultusz intenzívebb művelése által akarják a katolikus valláserkölcsei életet mindenekelőtt önmagukban, másodsorban környezetükben előmozdítani.*

A Mária-kongregáció szabályzata, alkotmánya, kézikönyvei és a kongregációkat megerősítő pápai bullák csakugyan tisztán *hitbuzgalmi egyesületeket* látnak a Mária-kongregációkban. A hazai Mária-kongregációk egyik vezérférfia és a budapesti Urak kongregációjának volt igazgatója: Bús Jakab S. J. *Kalauz a Mária-kongregációk számára* című művében a következőképp határozza meg a kongregációt: «Nem más az, úgymond, mint az anyaszentegyház hatalmával létesített és kegyelmekkel bőségesen ellátott egyesület, amely tagjait ugyanazon társadalmi körben élő jelesebb egyének sorából választja meg és saját helyben hagyott szervezete és szabályzata értelmében Szűz Mária kiválóbb tiszteletére oktatja. így a Mária-kultusz révén őket magasabb fokú keresztény katolikus tökéletességre vezet saját és embertársaik üdvösségére.» (14. 1. V. ö. A Mária-kongregáció ájtosságai és szabályai, III. kiadás 233. 1.) Ugyanígy nyilatkozik a magyarországi Mária-kongregációk folyóirata. «A Mária-kongre-

gáció — írja — jól szervezett, különböző állapotok szerint tagozódó, tisztán egyházi társulat, amelyben buzgóbb katolikusok kiváló módon a szent Szűz tiszteletére szentelik magukat, hogy saját és embertársaik testi-lelki jólétét előmozdítsák.» («Mária-kongregáció» II. évf. 3. oldal).

Legilletékesebben a római főkongregáció hivatalos szabályai a következőkben adják a Mária-kongregáció meghatározását: «A Mária-kongregációk vallásos társulatok, melyeknek feladata az, hogy a boldogságos szűz Mária iránt való odaadó hódolat, tisztelet és gyermeki szeretet ápolása által s e jóságos anya pártfogása alatt tagjaikat kiváló keresztényekké neveljék, olyanokká, akik őszintén törekszenek saját állásukban önmaguk megszentelésére s akik fáradtságot nem kímélve, társadalmi helyzetükhöz mérten azon vannak, hogy másokat is megmentsenek, jobb életre bírjanak és Jézus Krisztus Egyházát a gonosz emberek támadásaival szemben megvédelmezzék.»

A Mária-kongregáció tehát mindenekelőtt *hitbuzgalmi társulat*, mely a hitbuzgalmi életet az egyesületi életben rejlő erőknél bevonásával, még pedig a *Mária-kultusz különösebb jejesztésével* akarja nagyranövelni.

Az *egyesületi* jelleg kidomborodik abban is, hogy egyazon kongregáció csak *egyazon rend- és nembeli egyéneket* tömörít, akiknek t. i. társadalmi helyzete és körülményei meglehetősen azonosak, mert csak így lehet teljes mértékben elérni, hogy a tagok minden tekintetben azonos célokat tűzzenek maguk elé s ezek felé azonos eszközökkel törekedjenek. Ezért van külön kongregációja *a férfiaknak, nőknek, ifjaknak, leányoknak, tisztviselőknél, iparosoknak* stb.

A kongregáció célja.

A kongregáció abból az elvből indul ki, hogy a vallás az ember legfőbb kincse s ezt a vallást meg akarja védelmezni az eliene áskálódó tendenciákkal szemben. Jól tudja, hogy egész táborok dolgoznak lankadatlan hévvel a vallási meggyőződések aláadásán; jól tudja, hogy gyorslélekzetű, felszínes és frázisokkal dolgozó korunkban vajmi sokakat térít el a vallásnak tudományos alapokon

álló épületétől a tartalmatlan jelszavak bombasztikája; hogy sokan azonnal elpártolnak a krisztusi hit értékelésétől, mihelyt a «szabadgondolkodás», «természettudományos alap», «progresszió», «világosság» és egyéb semmitmondó jelszavak puffogása éri fülüket. S mert a kongregáció tudja, hogy Krisztus vallása: a katolikus hit a *legszigorúbb tudományos kritika választóvizet Is kiállja**, azért nem hódol be a jelszavakkal bődítő, eszmeszegény hitetlenségnek s ennek szédelgésével bátran szembeszáll.

Azonban a kongregáció, mint ilyen, nem szerepel semmiféle tüntető vagy küzdő akcióban. Nem ez a célja. Szabályai sa vezetőségnek folyton megújuló intelmei egyre hangoztatják ezt. A szereplés a különféle katolikus egyesületek, politikai és társadalmi szövetkezetek feladata, A kongregáció mást akar. *Meg akarja erősíteni az egyeseket a mély meggyőződésű, gyakorlati és következetes hitéletben*, mert tudja, hogy ez a legfontosabb: ez az alap, a lélek, a hajtóerő, mely majd az élet küzdőtérén is megtalálja a helyes cselekvés módját s mely nélkül viszont minden katolikus mozgalom felszines és eredménytelen.

Úgy is lehetne ezt mondani, hogy a kongregáció a katolicizmus *belső megszilárdítását* célozza. Az elvhű, lelkes, gyakorlati keresztény szellemnek ápolója akar lenni. A tettek katolicizmusának iskolája. A krisztusi lélekkultúra gyakorlótere.

Aki ide bekerül s a kongregáció szelleme szerint él, az soha sem lesz önmagát meghazudtoló átkatolikus, aki a szellemiséget az anyagságba fojtja s a vallás javait földi érdekeknek alárendeli, hanem gerinces, öntudatos, sziklaszilárd hitvalló, aki mindenekelőtt önmagában alakította ki a krisztusi jellemet s azután annak meggyőződéses híveket toborozni indul.

Ebben, csakis ebben rejlik a kongregáció ereje. De ebben rejlik a gyűlölet és féltékenység kulcsa is, mely a kongregációk üldözésére vezetett.

A tagok hitbuzgalmi és apostoli életkifejtése, bár a prézes és magisztrátus irányítása alatt áll, mégis teljesen önálló és független.; a kongregációban nem parancsszó, nem sablonos egyformaság, hanem az egyéni buzgalom a cél, az egyesek társadalmi állása, tehetségei és hajlamai szerint.

* Lásd a kongregáció kiadványait, főleg a «Világosság felé» című hitvédelmi füzeteket.

A kongregáció tagjaiban mint *egyénekben* szerepel: igyekeznek őket következetes, hitbuzgó, komoly s áldozatrakész katolikusokká tenni, a többit az egyesekre bízva. Csak akkor lép közbe, ha egy-egy tagja helytelen, a társadalmi renddel s keresztény erkölcstörvénnyel meg nem férő útra téved.

Épen ezért tájékozatlan mende monda, hogy a kongregáció olyféleképp működik, mint legnagyobb ellentéte: a szabadkőművesség: alattomosan, bujkálva, áskálódva, politizálva. Hogy mennyire nem *lehet* igaz ez, mutatja az a tény is, hogy hisz a legtöbb kongregáció *nők* és iskolás *leányok* vagy *iskolásfiúk* körében működik. Talán ezeket is vakolásra tanítja a kongregáció?*

Mária által Jézushoz.

A Mária-kongregáció Mária által vezeti tagjait Jézushoz. Jézus a cél, Mária az út. Miért van ez így?

A mi katolikus hitünk szerint Jézus anyja nem töltötte be egész gondviselésszerű istenanyai hivatását azzal, hogy az Úr Jézusnak itt a földön gondozója, nevelője s hűséges szolgálója volt, hanem nagy szerepet szánt neki a Gondviselés a *katolikus kivek lelki életének irányításában is*. Az a szó, amellyel Jézus a keresztfán hű tanítványának, Szent Jánosnak ajánlotta anyját: «íme, a te anyád» s amellyel viszont tanítványát is Szűz Mária oltalmába ajánlotta: «íme, a te fiad», a szentatyák tanítása szerint

* A középiszkolai kongregációk céljaképp maguk a hivatalos iskolai Ertesítők a vallás-erkölcsös élet fejlesztését mutatják be.

«A Mária-kongregáció feladata, — írta pl. a *temesvári áll. főgimnázium* Ertesítője (1910-11.) — hogy egyfelől az ifjúság lelkében a vallásos érzést mélyítse, másfelől a hit, meggyőződés és tudás erejével megacélozza»; a *fehértemplomi áll. főgimnázium* Ertesítője szerint (u. a.) o célja, hogy tagjai lelkében az igaz és öntudatos vallásosságot fejlessze, az erkölcsi érzületet finomítsa, a haza- és fajszeretetet erősítse»; «a hitbeli meggyőződés, a vallásosság alapjainak szilárdítása, a saját hitének öntudatos megvallása és mások vallásbeli meggyőződésének tiszteletben tartása s a tiszta, szelíd és nemes erkölcsökre való nevelés» (Petrozsény.) «A Mária-kongregáció egy tökéletes emberi ideál képét igyekeznek az ifjak lelkében kidomborítani, amennyiben célja, hogy tagjai megismerkedjenek a lélek értékével, hogy megtanulják az önmegtágadás szükségességét és módzatait, hogy megedzzék akarataikat és megőrizték lelkiismeretük tisztaságát». (Pancsova.)

a szent Szüzet az összes keresztény hívők anyjává, pártfogójává, az egész anyaszentegyház oltalmazójává tette meg Szűz Mária a kegyelmek anyja, kinek közbenjárására adja meg nekünk Isten Fia az üdvösségünkre szükséges kegyelmeket; Szűz Mária a ragyogó példakép, amelyből Jézus hűséges szeretetét, szolgálatát és követését legkönnyebben megtanuljuk; Szűz Mária annak a melegségnek, bensőségnek, családiasságnak középpontja, amelynek varázsa minden romlatlan szívet leköt s amelyben ő mint Jézus nagycsaládjának édesanyja ugyanazt jelenti, mint amit az édesanya jelent egy családban s végül Szűz Mária mint a Jézus Szívéhez legközelebb álló teremtmény, mint a menny és a föld királynője, annak a mi édes reménységünknek záloga, hogy akik hozzá ragaszkodnak s őt szeretik, azokat ő el nem hagyja s azok számára isteni szent Fiának áldásait s kegyelmeit is legnagyobb mértékben biztosítja. Végtelenül bájos, vigasztaló és vonzó hatású a katolikus Mária-tisztelet, amelyet elfogulatlan másvallásúak is nem egyszer bámultak és irigyeltek s amely mégsem marad meg a meddő érzelmek keretében, hanem gyakorlati hatásait is bőven kifejti a katolikus hitélet egész vonalán. Ahol a Mária-tisztelet virágozik, ott virágozik a hitélet is, ott szeretik és követik Jézust is; az anya tisztelete a fiú tiszteletét is melegebbé, bensőségesebbé s erőteljesebbé teszi.

A Mária-kép olyan ideál, amely millió és millió szenvedő szívébe öntött már balszamirt s amely millió és millió ifjú keblében keltette fel a lelkes, lovasias ragaszkodást az erényhez, a tiszta élethez, a szeplőtelen lobogóhoz.

A kongregáció ezt a Mária-tiszteletet választotta különös céljának. Azokat gyűjti össze, akiknek szívében igazi szeretet él az Üdvözítő szentséges Anyja, a szeplőtelen Szűz iránt s akik ezt a szeretetet tettekben, gyakorlati hitéletben s apostoli cselekedetekben akarják megnyilvánítani.

A kongregáció épen ezért Szűz Mária díszőrsége. Aki látott már kongregációi tagavatást, amint Szűz Mária gyermekei, férfiak vagy nők, egyetemi, középiskolai ifjak vagy leányok, mellükön a Mária-éremmel, lilimos zászló alatt, gyertyafényben úszó oltár előtt, repeső szívvel s áhítattól kipirult ajakkal, egymás szent áhítatán lelkesülve fogadnak hűséget mennyei királynőjük: láthatatlan trónjánál, aki látja az igazi kongregánisták életét működését,

buzgólkodását, aki ismeri történelmüket, nem kételkedhetik benne, hogy a kongregáció csakugyan a Szent Szűz választott gárdája, amely a Mária-kultusz révén hatalmas lépésekkel halad a nagy közös katolikus eszménykép: az Úr Jézus felé!

A kongregáció a Mária-tisztelet révén melegebbé, bensőségebbé teszi a tagok hitéletét De ezzel nem éri be. *Szűz Mária erényeinek utánzására buzdítja tagjait* s eléjük állítja a Szent Szűz ragyogó, vonzó példaképét.

Szűz Mária alázatos volt, engedelmes, Istent és embert szerető, kötelességtudó, szeplőtelenül tiszta, hősies, hű és béketűrő. Mindezek az erények a kongregánisták állandó törekvésének tárgya is.

A Szent Szűz példaképe szerint a kongregáció *apostoli buzgalomra* is tanítja tagjait. Szűz Mária bekapcsolódott abba a nagy műbe, amelyet isteni Fia jött teljesíteni a földre: a lelkek mentésébe, az Isten országának terjesztésébe, az Egyház megalapításába. A kongregánisták is eltanulják tőle ezt a meleg, őszinte lelkesedést minden iránt, ami az Úr Jézus szándékait, országát, intézményeit illeti; ők is apostolkodnak, iparkodnak az igazságot terjeszteni, a bűnt és a tévedést irtogatni, az embertársakat az erényesség és üdvösség útjára vezetni, az anyaszentegyházat védelmezni s felvirágoztatásán közreműködni. Ez az a kongregációi apostolkodás, amely a benső hitélet magasabbfokú lüktetésének természetes folyamánya s amely a kongregánisták külső tevékenységét jellemzi.

P. Bús a Mária-kongregációk számára írt « *Kalauz*»-ában a következőképp ír e tárgyról:

«A kongregáció a Mária-kultusz révén Krisztus elveinek megvalósítására, Jézus törvényeinek megtartására, szóval a praktikus keresztény katolikus életre törekszik. Ez a keresztény katolikus tökéletesség s *ez képezi a kongregáció legfőbb célját.*

Égi géniuszként áll a *középiskola tanulói melle*. Megtanítja őket Szűz Mária tiszteletére és követésére, hogy a legjobb édes anya oltalma alatt, mint az ifjú Jézus fogadott testvérei, szorgalmas, engedelmes, alázatos, anglyaltiszta, szóval Isten és ember előtt kedves ifjakká nevelődjenek.

A felsőbb iskolák növendékei között folytatja az ész- és szívnevelés művészetét és fölteszi nevelő munkájára a koco-

nát. Itt legtöbb a veszedelem és legkevesebb az oltalom. Itt alszik ki a folyton hangoztatott istentagadó elvek befolyása alatt a legtöbbnél az üdvözítő szent hit fénye. Itt merül a legtöbb,, különben nagyraemelt lélek utoljára az örvénybe, amelyből nem lesz többé szabadulása. De itt fejt ki a kongregáció is leghatásosabban lélekmentő művészetét. A jó levente itt sem veszíti el vigasztaló szent hitét, hanem ellenkezőleg: minél nagyobb veszedelmeken kell keresztülgázolnia, annál bátrabb hitbajnokká fejlődik. Nem merül el a posványban, hanem úgy jár, mint az angyal Sodorna és Gomorrha táján.

Bátorítva s lelkesítve gyűjti maga köré a *művelt embert*, az élet delelőjén, *a férfikorban*. Megtanítja őket a bátor hitvallomásra, az isteni törvények életbeléptetésére. Gyakorlatilag igazolja, hogy mivel valaki művelt, nem keil hit nélkül élnie és élveznie; mert a műveltség és hit, bár két különböző dolog, de azért nem ellenkeznek egymással, hanem nagyon is megférnek ugyanazon lélekben, sőt egymást kiegészítik.

Az irgalom és béke szavával áll a *mnnkásnép közé*. Megtanítja őket, hogyan kell megmenteni a munka becsületét és hasznát. Hogyan kell dolgozva imádkozni, a csurgó verejtéket égi gyémántokká változtatni...

Az említett közvetlen és végső célt a kongregáció *apostolkodva* törekszik elérni, vagyis másokat is törekszik a Mária-kultusznak megnyerni és annak révén a keresztény katolikus élet tökéletességére vezérelni. Ezt jelenti az önfelajánló imádság ezen része: «... azon leszek, hogy neked (szűz Anyámnak) mindenki híven szolgáljon».

Oly lényeges célja a kongregációnak az apostolkodás, hogy amint a tűz nem tűz, ha nem melegít és fényt nem terjeszt, úgy nem kongregáció az, amely nem terjeszti a jót.

A kongregáció nem elégszik meg saját tagjainak üdvösségével. Amint mi sem elégedhetnénk meg a nap jóságával, ha csak magában volna fényes és meleg, de nekünk nem juttatna fényéből és melegéből; úgy a kongregáció sem felel meg teljesen céljának, ha csak tagjait szentelné meg. Nem jó kongreganista az, aki egyedül megy be üdvösségének hónapja.

Így nem felel meg egész céljának az a számos *gimnazistából* álló kongregáció, amely nem tud áldottabb állapotokat:

létrehozni a tanuló ifjúság között: ha nem tudja megszüntetni a vele érintkező körökben az elharapódzó erkölcstelen beszédet, zúgolódást, lanyhaságot, tiszteletlenséget stb.

A *felsőbb iskolák* körében működő kongregáció sem felel meg apostoli hivatásának, ha megelégszik tagjai biztosított hité*-vel és jó erkölcsével. Ezen körben az apostolkodásra óriási átér és rendkívül fontos.

Messze van még magasztos céljának tetőpontjától az a *férfi-kongregáció*, amely nem tudja megszüntetni a csalidban a pogány életmódot és behozni helyette a vasárnapok, ünnepek megszentelését, a böjtök megtartását, a katolikus gondolkozást és beszédet.

Nem lehet azon *úri* kongregációt diadalmasnak nevezni, amely környezetéből nem tudja eloszlatni az üres hóbort fellegeit és nem tudja hiten alapuló erkölcsös életével meggyőzni környezetét arról, hogy a hittel párosult tudomány a legbiztosabb bölcselet és a krisztusi törvények a leghézszerűbb és legmagasabb rangú műveltségi szabályok.

Égi tűzhelynek kell lennie a kongregációnak, ahol értelmünk égi fénybe öltözik és szívünk a szent szeretet tüze alatt lesz izzóvá, hogy hitünkkel beragyogjuk környezetünket és szeretetünk nemes tűzével jótékonyan hassunk azokra, akikkel érintkezünk.

Szóval a kongregáció a hitvallók és apostolok iskolája, ahol megtanuljuk először: hogyan kell Szűz Máriát tisztelni s követni; másodsor: a Mária-kultusz révén megtanuljuk, hogyan kell tökéletes katolikus életet élni, bármily körülmények közé jussunk is; harmadszor: begyakoroljuk az apostolkodás mesterségét.

Tehát nem pusztán imádságos egyesület a kongregáció, hanem katolikus elvekre fektetett praktikus hiterkölcsi iskola, ahol tiszta katolikus *jellemek képződnek*.

Meg akarunk tanulni úgy beszélni, cselekedni és pedig mindenütt és mindenben, amint hiszünk; mert nincs két lelkünk, egy az üdvözülésre, a másik kárhozatra; nincs két eszünk, egyik iitünk megvallására, a másik annak tagadására; nincs két szívünk, egyik az erényre, a másik a gonoszságra; nincs két életünk, egy az Isten és egy az Istent tagadó világ számára.»

A kongregáció szervezete.

Kongregációt minden egyházmegyében az illetékes püspök állíthat fel. A Jézustársaság rendházaiban a rendfőnök saját jogköréből, egyébhelyütt a főpásztor beleegyezésével alkothat kongregációt.

Minden kongregáció független testület; azonban, hogy azon lelki kegyekben, búcsúokban és kiváltságokban részesülhessen, melyeket a pápák a római anyakongregációnak, a «prima primária»-nak adományoztak, a Jézustársaság általános renűfőnökéhez intézett kérvényezés útján csatlakoznia kell ezen anyakongregációhoz.” A csatlakozásnak ts bekebelezésnek föltétele, hogy az újonnan alakult kongregáció a római főkongregáció lényeges szabályzatát elfogadja.

Az egyes kongregációk élén egy-egy áldozópap mint igazgató (prézes) áll, kit a püspök (illetve rendi elöljáró) nevez ki. Mellette a kongregáció tagjaitól választott tisztikar (magisztrátus) működik, melynek az a feladata, hogy a prézest működésében tanácsal s munkamegosztással támogassa. A döntés joga azonban mindenkor a prézesé. A tisztikar egy elnökből (prefektus, vagy prefekta, felügyelő), két alelnökből (asszisztensek) s 5-10-15 tagú tanácsból áll.

A kongregációk egymás közt szövetségre is léphetnek, azonban egyik kongregáció sincs a másiknak alárendelve, még a római főkongregációnak sem.

Nőzárdaikkal kapcsolatos női kongregációkban a prézest nem ritkán egy *szezetesnő* is támogatja, mint igazgatónő a kongregáció ügyeinek intézésében; meg kell azonban jegyezni, hogy az igazgatónőnek a kongregáció vezetésében csak annyi joga van, amennyit a prézes neki önként juttat.

A magyarországi Mária-kongregációk az 1913-iki nagygyűlésen országos szövetségbe tömörültek, mely központi irodát tart fenn a kongregációi folyóirattal kapcsolatban (Budapest, VIII., Horánszky-

* A kérvényt szívesen továbbítja a «Mária-kongregáció» szerkesztősége.

A kongregáció működése.

A kongregáció összes életnyilvánulásai a *korszerű lelkipásztorkodás* jegyében állanak, mely a tagok társulati önműködését is programjába veszi. A kongregációi élet egyszerű hitbuzgalmi és apostolkodási cselekmények sorozata, csakhogy társulatilag rendszeresített alapon.

Tekintsünk csak be bármely kongregációba. A rendes gyűlés sorrendje lényegében mindenütt egy szentbeszédből (exhortáció), imák mondásából és énekekből, esetleg a valláserkölcsei életre vonatkozó megbeszélésekből áll. A rendes templomi ájtatosságoktól az ily gyűlés csak annyiban különbözik, hogy pl a szentbeszéd nem a nép átlagához, hanem határozott társadalmi vagy korosztály tagjaihoz szól, tehát specializáltabb és gyakorlatiasabb vonatkozású; az imákon is nagyrészt maguk a (világi, tagok imádkoznak elő, ami az ájtatosságnak bizonyos társulati és csa'ádi jelleget ad.

A rendes ájtatosság! gyűléseken kívül a kongregáció átlag havonként tart közös áldozást, azonkívül alkalomadtán ünnepélyeket (akadémiákat), lelki gyakorlatokat, Zarándoklatokat; legújabban a kongregációk közös nagygyűléseket is rendeznek, melyeknek elnöksége a magyar püspöki kar s melyekről folyóiratuk számol be.

A tanács átlag havonként ülésezik s elsősorban a kongregáció belügyeit tárgyalja meg: a szabályok megtartását, új tagok felvételét, az apostolkodás módozatait stb.

Végül a kongregáció kebelében rendszeren több szakosztályt szokás alapítani, melyeknek célja pl. a hittani önképzés, a karitatív működés, a gyakori szent áldozás stb. vagyis a gyakorlati hitbuzgalom apostoli célzatú fejlesztése a tagok társadalmi állásának, korának, hajlamainak s tehetségeinek megfelelően. E szakosztályok (szekciók) időnkint külön-külön tanácskozni is szoktak, hogy teendőiket megbeszéljék, a tagok tapasztalataikat kicseréljék s egymás eredményes működésén újabb törekvésre lelkesedjenek.

A kongregáció múltja.*

Hogy mikép fogta fel célját a kongregáció, arról egész története tanúságot tesz.

A kongregáció kezdettől fogva a gyakorlati hitbuzgalom szolgálatában állt, sőt annak jegyében született. Egy lelkes pedagógusnak, *Leunis János* S. J. középiskolai tanárnak jutott eszébe, hogy tanítványainak vallásos nevelését a társulati eszme s a Mária-tisztelet bevonásával élénkítse. E gondolat hatása alatt tanítványait előadás után összegyűjtötte egy Mária-oltár körül s ájtatosság: gyakorlatok keretében a szent Szűz kiváló tiszteletére és példaképének utánzására buzdította őket. Ez volt az első Mária-kongregáció.

Az eredmény oly szemmel látható volt, hogy *Leunis* példáját rendtársai követni kezdték. Így terjedt el először Rómában (1563ban) megalakult kongregáció eszméje hováhamar a Jézus-társaság többi intézetében is. Egymásután behozták a különböző országokban s nem győzték csodálni annak pedagógiai és erkölcséleti hatóerejét. Öröm volt látni a tanulókat, amint egész önérzetükkel és ifjúi ambíciójukkal abban versenyeztek, hogy a szent Szűz nevének díszére legyenek s mint a Szeplőtlen Szűz «lovagapródjai» égi «királynőjüknek» vallásos, jellemes életükkel, erkölcsi tisztaságukkal és önfegyelmzésükkel minél nagyobb örömet szerezzenek. Aki ismeri az ifjúi szív nemes, lendületes hajlandóságait, az — bármily állásponton van — e kezdeményezésben csak az egészséges vallásos pedagógia egyik páratlan mesterművét láthatja.

Néhány évtizeddel utóbb, midőn a Jézus-társaság élén *Aquaviva* generális állt — a volt nápolyi herceg s a társaság nevelésügyének lánglelkű újjászervezője — az ő befolyása alatt a Mária-kongregációt is szélesebb és rendszeresebb alapra fektették és ily alakban kapta meg az első pápai jóváhagyást XIII. Gergely *Omnipotent is Dei* kezdetű megerősítő bullájával 1584 dec. 5-én.

* *L. Löffler*, Geschichte der Marianischen Kongregation. *Mohi*, A Mária-kongregációk története. *Duciek*, A kongreganisták múltjából («Mária-kongregáció» 1911 november). «Die Fahne Mariens» (Wien). «Mária-Rongregáció» (Budapest) stb.

Az egyházi jóváhagyások ezóta sűrűn következtek egymás után; sorukból kimagaslik XIV. Benedek pápa *Gloriosae Dominae* kezdetű bullája, melyet a kongregáció aranybullájának szokás nevezni s mely «szinte csodásnak» nevezi a Mária-kongregációk erkölcsnemesítő hatását. Az első kongregációt felnőtt férfiak számára 1586-ban, az első női kongregációt 1781-ben alapították.

A Mária-kongregáció gyors terjedése páratlanul áll az Egyház történetében. Gyakorlatias irányú szervezete s az elért hitbuzgalmi eredmények csakhamar egész Európában ismertté tettek. Tizenhárom évvel alapítása után már 30000 tanuló ifjú állt a kongregáció zászlója alatt. Később pedig, midőn a kongregáció a felnőttek között is elterjedt, a katolikus hitélet legkiválóbb egyházi és világi nagyjai sorakoztak a Mária-zászló alá. Hogy csak egy példát említsünk, az olmützi Urak kongregációjának 88 év alatt (1580-1668) 8 koronás uralkodó, 8 főherceg, 22 érsek, bíboros és püspök, 90 gróf, 100 báró, 50 apát, 400 nemes és 4000 egyetemi fokozattal kitüntetett férfi volt a tagja.

A kongregáció neveltjei között a legelőkelőbb neveket találjuk; az egyháziak közül felemlítjük Borromei szent Károlyt, Szalézi szent Ferencet, Páli szent Vincét, Liguori szent Alfonzot, Berchmans szent Jánost s a boldog kassai vértanúkat: Kőrösyt, Pongráczot és Grodeczkit; továbbá Bossuet és Bourdaloue szónokokat, Calderon de la Barca költőt; a világi nagyok közt ott szerepel II. és III. Ferdinánd s I. Lipót királyunk, III. Zsigmond, IV. László és Szobieszki János lengyel királyok, IV. János portugál király, II. Rákóczi Ferenc, Miksa bajor herceg, Savoyai Jenő, a zentai hős és számos más történeti nagyság. Kongreganista volt ifjúkorában jelenleg dicsőségesen uralkodó pápánk, XV. Benedek is, valamint XIII. Leó is.

A kongregáció hazánkban!

Nem ismerik a magyar történetet, akik — mint képzetlen újságíróink annyiszor — a Mária-tisztelet jelentőségét történeti múltunkban kevésre becsülik.

Amióta az országot első apostoli királya a Boldogasszony-nak pártfogásába ajánlotta, amióta legnagyobb királyaink, Szent

László, Nagy Lajos, Mátyás és nemzeti hőseink, mint Hunyadi János, az ország sorsának biztos fejlődését Krisztus anyjának lovas tiszteletével összefűzték, azóta a Mária-kultusz és a hazaszeretet erénye nálunk testvéri frigyben s elszakíthatatlan életközösségekben állottak. A magyar lobogókat a «*Patrona Hungariae*» képe díszítette még akkor is, midőn az ország fele a protestantizmushoz pártolt. Bocskay maga hiába tett kísérletet, hogy a Nagyasszony képét a zászlókról eltávolíttassa, 1848-ig még a protestáns köznép sem akarta elismerni magyar zászlónak azt, amelyen a «nagyságos és nemzeti Nagyasszony» képe rajta nem volt.

Nem csoda, hogy a Mária-tisztelet e mély meggyökerezése a magyar nemzeti néplélekben a kongregáció fejlődésére is kiválóan előkészítette a hazai talajt.

Magyar földön a Mária-kongregáció 1580 körül lép -fel Kolozsvárott s első tagjai között ott találjuk Dobokay Sándort, Balásffy Tamást az író s a magyar irodalom és művelődéstörténelem legnagyobb alakját: Pázmány Péter bíborost. Erdély földjéről a voltaképeni Magyarországra Dobokay Sándor ültette át a Mária-kongregációt 1692-ben Vágsellyén. Az első kongregációba mindjárt az alapítás napján belépett Forgách Ferenc gróf, akkori esztergomi hercegrímás.

Az ifjú kongreganisták viselkedése a háborús időkben elhanyagolt durvaság és erkölcstelenség közepett általános feltűnés tárgya lett, a felnőttek először meglepetten nézték ezt a korban szokatlan látványt, később maguk is kedvet kaptak az elhanyagolt valláserkölcsei élethez s így az ifjú kongreganisták mintegy akaratlanul is föllevenítőleg hatottak szüleikre. Bocskay fölkelői a vágsellyei kollégiumot feldúlták, mire a tanintézet a kongregációval együtt Nagyszombatban támadt föl 1615 ben. A nagyszombati kongregációhoz nem sokkal utóbb csatlakozott a homonnai, a győri és még számos más kongregáció s hogy a mohácsi vész óta teljes elhanyagoltságban sínylődő katolikus hitbuzgalmi életünk a XVII. században újra megerősödött és fölvirágzott, abban a Mária-kongregáció csendes léleknemesítő és apostoli munkájának oroszlánrésze volt.

Érthető is, hogy a katolicizmus ellenségei épen emiatt kezdettől fogva gyűlölettel nézték a kongregáció működését s annak eltörlését sürgették. Nem csoda, hisz az Apponyiak,

Balassák, Batthyányiak, Csákyak, Eszterházyak, Forgáchok, Héderváryak, Károlyiak, a Lippay, Lónyay, Majthényi, Nádasdy, Nyáry, Percnyi, Rákóczy, Lévy, Szunyogh, Thurzó, Wesselényi és Zrínyi családok visszatérése a katolikus egyházba szintén a kongreganistáknak, jelesül Pázmánynak műve volt.

A magyar Mária-kongregációk története oly neveket tartalmaz, melyek előtt e hazának minden vallású és pártirányú gyermeke kegyelettel emel kalapot. Kongregánista volt a két nagy *Eszterházy nádor*, Miklós gróf és Pál herceg; kongregánista volt I. és II. *Rákóczi Ferenc*; kongreganisták voltak homonnai Drugeth János és György, Koháry István gróf, az országbíró, hadvezér és költő, Czobor Adám, gróf Széchenyi György és Pál, Illésházy György, Miklós, József és János grófok, Lippay Gáspár kamaragróf, Ordódy Gáspár és Fónyi Aszalay István pozsonyi kamarai tanácsosok, továbbá Rákóczy Pál, *Báthory István* és Kristóf, Károlyi Sándor, Csáky István, Altorjai gróf Apor István, Alaghy Menyhért, Hadadi Wesselényi Ferenc nádor, Pálffy Pál, János és Miklós, akik közül a legtöbb — így II. Rákóczi Ferenc is — a kongregációban tisztséget viselt.

1580-1773-ig 40-nél több intézetben működött Magyarországon a Mária-kongregáció. Bazin, Besztercebánya, Brassó, Buda, Eger, Eperjes, Esztergom, Eszék, Gyöngyös, Győr, Gyulafehérvár, Homonna, Kassa, Kolozsvár, Komárom, Kőszeg, Liptószentmiklós, Lőcse, Marosvásárhely, Nagybánya, Nagyszeben, Nagyszombat, Nagyvárád, Pécs, Pétervárad, Pozsega, Pozsony, Rozsnyó, Sárospatak, Selmecebánya, Sopron, Szakolcza, Szatmár, Szendrő, Szepes, Székelyudvarhely, Székesfehérvár, Temesvár, Trencsén, Turóc, Sellye, Várasd, Zágráb, Zsolna mind csupa kongregációi központok voltak. A magyar kongreganisták számát Weiser és Mohi a kongregáció legszebb virágzása idejében hozzávetőleg 30-40 000-re teszik.

A magyar kongreganisták azonban nem csupán a vallás-erkölcsös élet fölvirágoztatásában tűntek ki, hanem ami evvel szükségképen összefügg, mint emberek és hazafiak is nagy dolgokat műveltek. Az önzés és zavarosban halászás örült forgatagában, a hosszas polgár- és testvérháborúk zajában többnyire a kongreganisták képviselték a békét óhajtó és az ország nyugodt fölvirágozását sürgető elemet.

De ami örökre legnevezetesebb dísze és legdicsőbb érdeme a magyar Mária-kongregációknak, amivel örök hála, kegyeletre és lelkes elismerésre szerzett jogot e hazának minden őszinte hive előtti, az a Mária-kongregáció tagjainak dicső akciója *Budavár visszavételénél* s az ország felszabadítása a török iga alól.

Mindkettő, ha nem kizárólag, de első helyen *a kongreganisták műve volt.*

Két hadsereg állt ki a síkra, hogy Magyarország szabadságát és önállóságát visszavívja, az egyik 24.000 magyarból, a másik XI. Ince sürgetéseire Európa elszánt önkénteseiből állott. *Mind a kettőnek élén egy-egy kongreganista hadvezér állt.* Eszterházy Pál nádor és Lotharingi Károly, felséges királyunk hatodik egyenes őse; mindkét hadsereg tisztikara nagyrészt kongreganistából állott s a legénység soraiban is nagyszámú kongreganista küzdött. S midőn az örökre emlékezetes ostrom megindult, 1686 szeptember 2-ának hajnalán *egy kongreganista volt az első, ki a Máriás magyar zászlót Budavár ormaira tűzte.* E kongregációs hős neve: Eörményesi Fiáth János győri főkapitány volt. Nyomában ott küzdöttek: Koháry Farkas, János és István, Barkóczy Ferenc gróf, Czobor Ádám gróf, a Csákyak, a Károlyiak, Batthányiak, Komáromyak, Budayak, Eszterházyak, Pálffyok, Apponyiak, Erdődyek, Draskovichok, Szapáryak és számosan mások. El lehet mondani, hogy míg Thököly hívei tétlenül veszteltek, a kongreganista hősök megmentették Budát s vele a magyar hazát.

Jórészt kongreganistákból álló hadsereg vitta vissza nemzeti létünk és szabadságunk palládiumát, az ország fővárosát 1686. szeptember 2-án. Ugyané napon 125 évvel előbb hazánk szabadságának gyilkosa, II. Szolimán először imádkozott a mecsetté átalakított budavári Nagyasszony-templomban.

De a török uralom végleges leverésében is kongreganista kezek vezették a harci műveleteket. Ismeretes, hogy a felszabadult Budavárát a porosz protestáns Finkensteini Fink százados csaknem ismét török kézre játszotta. Ezúttal is kongreganista hős: gróf Koháry István hárította el a veszélyt. Majd Savoyai Jenő, Lotharingi Károly és Pálffy János — mindhárman kongreganisták — 30 éven át tartó, meg-megújuló küzdelemben végleg megszabadították országunkat a török járomtól.

Ki tudná megmondani, mi lett volna hazánkból az Eszterházyak tiszta és önzetlen honszeretete, a Savoyai Jenők erős karja és a kongreganisták ezreinek hazafíúi lelkesedése nélkül, kiket éppen a Mária-kongregáció tanított meg arra, hogy a haza megmentése valláserkölcsei és kongreganistai kötelesség?

Amíg a történelem nem önkényes mesék szövedéke, hanem a múltak igazságos tükre marad, addig — bárha egyeseknek kényelmetlen is — Mária-kongregáció neve szennyíelen fényben fog ragyogni nemzeti múltunk egén s addig minden magyar hazafi, legyen bár protestáns, bapbapbapbap vagy zsidó, osztatlan tisztelettel fog adózni azon intézménynek, mely annyi önfeláldozó s önzetlen honfiút nevelt e hazának s oly hősi erőfeszítéssel vítta vissza általuk az ország függetlenségét, egységét és azóta csaknem zavartalan békéjét. A mai nemzedék a Mária-kongregáció múltját nem ismeri; idegen jövevénynek nézi — bezzeg a XVII. században nem volt idegen! Annyira nem volt az, hogy több mint kétséges, fennállna-e ma ez a nemzet, magyar haza volna-e ez a föld a honmentő kongreganisták nagy hadművelete: a budai diadal nélkül. De akkor meg is érdemli a nagyjait feledő epigon nemzedék a költő dorgálását:

Csak törpe nép feledhet ős nagyságot,
Csak elfajult kor hős elődöket;
A lelkes eljár őse sírlakához
S gyújt régi fénynél új szövétneket!

A kongregáció a legújabb korban.

Hogy a Mária-kongregációkat II. József, a kalapos király annyi más hitbuzgalmi egyesülettel egyetemben önhatalmúlag beszüntette, igazán inkább csak dicsőségére válik a kongregációnak. Hazánk legnagyobb történetírója, Katona István kevéssel a Mária-kongregációk eltörlése után joggal írhatta: «Magyarország máris sajgó fájdalommal érzi önmagán azon lépés szomorú következményeit, hogy az ifjúság nevelésének és fegyelmezésének e kiváló eszközeit hatástalanná tették». Katona maga Prayval egyetemben éppen a kongregáció erőszakos megszüntetésén elke-

seredve vált meg a tudományegyetemtől, melynek addig mindkettő dísze volt.

Nem is csoda, hogy az 1822-ben Pozsonyban gyűlésező magyar nemzeti zsinat Rudnay primással élén a legnagyobb lelkesedéssel kérelmezte a felségtől a Mária-kongregációk visszaállítását.

A Mária-kongregáció újjáéledésében nagy érdeme van Hám János szentéletű szatmári püspöknek, ki maga is ifjúságától fogva kongreganista volt.

A trencsényi kongregáció 1855-ben Palugyay Imre nyitrai püspök buzgólkodásából éledt újra.

Haynald Lajos szorgalmazására 1856-ban Károlyfehérvárott, majd 1859 óta Kalocsán is újra működik a kongregáció s bizonyos értelemben el lehet mondani, hogy ez utóbbi helyről indult ki a hovahamar országossá fejlődő mozgalom, mely először az ifjúság körében, de aztán a többi társadalmi osztályokban is visszaállította a nagymúltú és pusztá erőszakkal megszüntetett kongregációi hitbuzgalmat. Midőn 1910 november 13-án az első országos kongregációi nagygyűlést megtartották, azon száznál jóval több kongregáció volt képviselve; a közös kongregációi áldozáson háromezer kongreganista vett részt.

1907 óta a hazai Mária-kongregációknak külön kis folyóiratuk is van, a «Mária-kongregáció» (Budapest, VIII., Horánszky-u. 20.).

A Mária-kongregációk ma az egész világon elterjedtek s egyes országokban, mint Németországban, Ausztriában, az Egyesült-Államokban, Spanyolországban rendkívül eredményes virágzásban állnak. Az egész világon ma kb. *negyvenezer kongregáció* van megszervezve közép 3 millió taggal s ezek számára kb. 25 kongregáció folyóirat áll fenn.

A magyar kongreganisták számát — a férfiak és nők, felnőttek és ifjúság összegezésével — ma hozzávetőleg úgy harmincezerre becsülhetjük s ebből két-három ezret bátran tehetünk az egyetemi végzettségű férfiintelligenciára. Csak Budapesten közel 40 kongregáció működik.

Ekkora eredmény a folyton erősödő kongreganista étellel párosulva nem maradhatott ellenmondás nélkül azon a félen, ahol a katolicizmus belső megerősödésének még a lehetőségétől is féltek.

A Mária-kongregáció helyzete az egyesületek között.

A Mária-kongregáció a hitbuzgalmi egyesületek legtöbbszörétől főleg kettőben különbözik előnyösen:

1. a tagoknak azonos társadalmi osztályból való toborzása által, amely lehetővé teszi a tagok életviszonyaihoz legjobban hozzámért lelkipásztori befolyást a prézes (egyházi elnök) részéről, valamint a tagok fesztelen testvéri együttműködését;

2. azáltal, hogy a tagokat nem hagyja meg passzív szerepben, hanem a kongregáció szelleme és szervezete révén önálló hitbuzgalmi és apostoli cselekvésmódra készíteti őket.

Ezenkívül a Mária-tisztelet lovagias felfogása által különösebb bájt, fényt, kedvességet és áldást biztosít a társulat tevékenységének. Egyébként a Mária-kongregáció a többi katolikus egyesületet épen nem akarja feleslegessé tenni vagy velük versenyezni; nem akar föléjük nőni s bennük uralmat szerezni — ez nem volna az evangélium szelleme. Feladata inkább az, hogy az egyesületek számára buzgó, lelkes, önzetlen tagokat neveljen.

A Mária-kongregáció jelentősége lelkipásztori szempontból.

A Mária-kongregációk különös lelkipásztori előnyei is ebben rejlenek. A Mária-kongregációk ugyan elsősorban nem a tömeg, hanem egy válogatott csapat megnevelésére törekednek, de azzal a céllal, hogy az így kinevelt elit a társadalom különböző rétegeiben mintegy kovászként hasson s apostolkodó segédcapatként támogassa, előkészítse és folytassa a lelkipásztor működését. Ezért is látjuk, hogy amely városban, községben vagy intézetben jólvezetett kongregáció működik, ott a hitköznység rendesen megszűnik s a hitélet jelentékenyen fellendül. Az Egyház a legkülönbözőbb támadásokban új védelmezőkre, a lelkipásztor hitközségének szükségleteiben új támogatókra talál

a kongreganistákban.* A lelkipásztor fáradtsága, melyet a kongregáció vezetésére fordít, ilykép bőven megtérül.

A Mária-kongregációk alapítása.

1. Különbséget kell tenni ifjúsági, főleg intézeti és felnőttek, (férfiak, nők) kongregációi közt. Amazoknál, minthogy az ifjúság értékesebb része úgyis hajlandó a kongregációba való belépésre, maga az alapítás nem fog nagyobb nehézségekbe ütközni. Egyes helyeken legfőlebb a tanári kar egy-két tagja fog akadályokat gördíteni az alapító útjába. Az igazgatóval való egyetértés és hivatkozás folytán a hazai törvényekre s az országos praxisra e nehézség rövid időn belül jelentéktelennek fog feltűnni.

A felnőtt-kongregációknál azonban sokhelyütt a talajt kell előkészíteni. Vagy nem ismerik a kongregációt az illető helyen, vagy ha ismerik, hiányzik a kellő hitbeli vagy erkölcsi alap, vagy nem tartják a kongregációt elég fontosnak, vagy lekicsinylik.

A talaj előkészítésére ajánlatos egynéhány tudományos előadás (konferencia) megtartása, lehetőleg az illető prézes részéről s ez ajánlólevél lesz magára a kongregációra. Ahol lehet, még alkalmasabb egy triduum vagy missiónak megtartása, mely a kongregációra kívánatos áhítatú hangulat közvetlen előkészítése lehet.

2. Ha valahol, akár ilyen eszközök használata után, akár anélkül¹ elég hajlandóság mutatkozik kongregáció megalakulására, akkor ajánlatos elsősorban egy bizalmi előértekezlet megtartása, meiyen csak azok vegyenek részt, akiktől elég biztosra lehet venni, hogy a kongregáció alkalmas tagjai lesznek. Töme-

* Az ily tapasztalatokra utalva mondotta ki egy német birodalmi nagyvárosi plébános a salzburgi nemzetközi Mária-gyűlésen (1910), hogy sajnálja azt a 6 évet, amelyet mint plébános a Mária-kongregációk ismerete és segítése nélkül töltött, mert nagyarányú eredményeket csak azóta ért el, amióta plébániájában külön férfi-, női-, ifjúsági- és leánykongregációkat alapított» Ehhez hasonló kijelentést tett önmagáról a kassai püspök a Mária-kongregáció prézesek értekezletén 1916-ban.

ges meghívás kerülendő, nehogy sértve érezzék magukat azok, akiket a prézes megjelenésük esetén visszautasítani kénytelen.

3. Ha van elég alkalmas tag, akár csak 10-12, a kongregációt alakítsuk meg a tanácstagok és tisztviselőség megállapításával, úgy hogy ezentúl csak ezen tényezők beleegyezésével történjék az újonnan jelentkező tagok felvétele. Eleinte inkább kevesen legyenek, mint sokan; aki tíz taggal kezdi, lassan nagyobb számot fog elérni, mert képzett, példás tagjai lesznek, akiknek példája vonzóerővel lesz másokra. Ellenkezőleg, ha mindjárt eleinte sok a tag, a kellő beoktatás hiánya miatt a kongregáció szelleme nem mutatkozik és a tagok száma lassankint le fog apadni, amint az már nem egyszer történt.

4. Egy ideig, legalább 3-4 hónapig, próbatületek tartandók, hogy a tagok életrealitása és így a kongregáció életképessége bebiztosodjék s a tagok a kongregáció szervezetét illetőleg teljesen tájékozva legyenek az ünnepies felvétel előtt, különben megtörténhetik, hogy korai felvétel után a tagok csak akkor kezdenének eszmélni és esetleg megbánnák, hogy ígéretet tettek olyasmire, amiről nem volt kellő ismeretük. Ezen próbaidő alatt a prézes a tagokat a kongregáció szervezetének ismeretébe vezesse be.

5. Ha a próbaidő alatt a kongregáció életképessége kitűnik, akkor tartsa meg a prézes az ünnepélyes felvételt a kellő nyilvánossággal és megfelelő szertartásokkal. A felvétel előtt szükséges, hogy a kongregáció aggregáltassék, az aggregáció feltételei: *a)* hogy a megyés főpásztor azt kellő formában meg alapítsa, *b)* a megállapítás oklevelét vagy annak másolatát be kell küldeni a Budapesti Kongregációi Központba, mely az aggregációról gondoskodni fog. Minden kongregációnak kell hogy legyen titulusa (valamely Mária-ünnep) és védszentje s ezekről Jegyen elnevezve.

Úgy a püspöki erekciót (felállítást), mint az aggregációt (bekebeleztetést) kérelmező iratban pontosan feltüntetendők a következők:

1. *kik számára* létesül a kongregáció (pl. férfiak, diákok, iparosok, úrnők, leányok stb.);

2. mi lesz a kongregáció *első és második címe* (pl. a Szeplőtelen Fogantatásról vagy a Jótanács Anyjáról stb. nevezett és

Szent István király vagy Szent Alajos, Szent Ágnes stb. oltalma alá helyezett kongregáció), az első cím mindig Szűz Máriáról, a másik egy védőszentről veendő;

3. a kongregáció *székhelye*, amelyhez a búcsúk és kiváltások köttetnek;

4. az *egyházmegye* s a *püspök*, amelyhez s akihez a kongregáció székhelyénél fogva tartozik. (Ez az utolsó pont az erekciót kérelmező iratban természetesen elmaradhat.)

6. Minden kongregáció saját autonómiával bír és belügyeit illetően minden egyéb kongregációtól függetlennek kell maradnia. Ez azonban nem zárja ki, hogy szorosabb kontaktusba ne lépjen más kongregációkkal. A tapasztalat bizonyítja, hogy e kapcsolat erőteljesebbé, tevékenyebbé, életrevalóbbá teszi a kisebbarányú kongregációkat. Esetleg a megalapítás céljából a központi prézes vagy annak megbízottja is meghívható. Különösen kívánatos ez ott, ahol megfelelő prézes nincsen; de akkor is, ha a kongregáció önállólag szervezve van, kívánatos valami érintkezés. A tapasztalat bizonyítja, hogy ezen érintkezés nélkül a magukra hagyott kongregációk elhervadnak és akcióképtelenné lesznek.

Ha valamely rendes tag eredeti kongregációjából távozik, vigyen magával igazoló levelet, melynek alapján joga van egy más, hasonló jellegű kongregációnak tagjává lenni. A tagnak kötelessége is új tartózkodási helyén a megfelelő kongregációba átlépni. De ezen utóbbinak joga van egy darabig megfigyelni az új vendéget, míg meg nem bizonyosodik róla, hogy az a helybeli kongregáció kívánalmainak megfelel. Az átlépés nem szünteti meg az eredeti, felvevő kongregációval való kapcsolatot, de a kongreganista jogait és kötelességeit csak azon kongregációban gyakorolhatja, amelynek székhelyén él.

A Mária-kongregáció szervezése.

1. Az összejövetelekre szánt *helyiség* (kápolna, terem) Ízléses rendben tartassék; a tagok ezt kiváló gondnal díszítsék, úgyhogy a kápolna dísze magában véve is igen nagy vonzóerővel bírjon a tagokra. A kongregációi kápolna dísze külső kifejezése lesz a tagok buzgóságának. A kápolna előtt legyen

valami helyiség, ahol a tagok a kongregációi ülés megkezdése előtt gyülekezzenek, szeretettel társalognak és adott jelre egyenesen a kápolnába vonuljanak.

2. A kápolnán kívül legyen minden kongregációnak valami *otthona* barátságos összejövetelek céljából, ahol a tagok megfelelően szórakoznak vagy művelődnek. (Lásd alább.)

3. Egy-kétszer az évben tartson a kongregáció valami *díszünnepélyt*, hogy a kongreganisták ezzel kimutassák, mennyire becsülik Úrnőjüket, a kongregáció Királynéját s hogy mint annak lovagai különös megtiszteltetésnek tartják, hogy annak elsőrangú szolgálói közé tartoznak.

4. A tagok *tevékenysége* elsősorban oda irányuljon, hogy önmaguk feddhetetlenek legyenek, Királynéjuknak s a kongregációnak becsületére váljanak: másodsorban, hogy minden működésükben, hivatásukban a kongregáció várakozásának megfeleljenek. Ne akarják a gimnáziumban az önképzőkört, az egyetemen minden irodalmi kört, vagy a férfi-kongregációkban minden egyesületi működést a kongregáció számára lefoglalni, hanem lépjenek be az illető körökbe vagy egyesületekbe és ott irányítsák annak a működését és szellemükkel hassák át.

5. A *szakosztályok*, ha kellő mértékben szerveztetnek, lehetnek hasznos eszközök a tagok foglalkoztatására, de óvakodni kell a szertelenségtől; ne legyen túlságosan sok szakosztály s ne más egyesületek, önképzőkörök stb. rovására vagy a tagok túlterheltségére. Eucharisztikus és hitvédelmi szakosztály legtöbb esetben elegendő s ne úgy tűnjék fel a dolog, mintha a szakosztály működése csak ezen osztály *tagjai* számára való volna. A kongregáció minden tagjának kell érdeklődni minden iránt, ami a kongregációban történik. Hangsúlyozom, hogy a kongregáció ne legyen csupa tevékenység, hanem elsősorban önfegyelmzés és mindenki saját hivatási kötelességének teljesítésének eszköze. A kongregáció célja továbbá nem az, hogy sok zajt csapjon, hanem hogy Krisztus szellemét magában csendben kialakítsa és hogy annak másoknál is érvényt szerezzen, barátságos, szeretetteljes, megnyerő modorban, minden provokálás és keserűség nélkül.

6. Minthogy a keresztény élet — Krisztus szelleme — a szív vidámságával jár, súlyt kell fektetni olyan eszközökre,

amelyek a kölcsönös *összetartást* és fesztelen keresztény *vidám hangulatot* előmozdítják. Ilyenek a közös kirándulások, zarándoklatok Mária kegyhelyekre stb.

7. A közszellem előmozdítására nagyon hasznos lesz a havi tanácsüléseken kívül egy kétszer az évben az egész kongregációt *közös tanácskozásra* meghívni s így a nemtanácstagokban rejlő szellemi tőkét is kamatoztatni, ami egyrészt a bizalom előmozdítására, másrészt egyes panaszok megszüntetésére is alkalmas lesz.

8. Végül feladatának tartsa minden kongreganista, hogy katolikus közérdekű ügyekben (községi, országos ügyekben! állásához képest fellépésével és befolyásával érvényesüljön.*

A kongregáció hatásai.

Legtermészetesebb módon akkor győződünk meg a kongregációk igaz szelleméről, céljáról és létjogosultságáról, ha személyre vesszük az eredményeket, melyek a kongregáció működését mindenfelé kísérik. Ezek az eredmények úgy mutatják be a kongregációt, mint a mély vallásosság, tiszta erkölcs és igazi jellemképzés iskoláját.

«Amióta plébániámon kongregációk működnek — mondotta *Stumpf dr.* karlsruhei plébános a salzburgi kongregációi nagygyűlésen, — azóta felvirágozott a hitélet: a felnőttek rendesebben járnak istentiszteletre, gyónás-, áldozás- és szentbeszédre, a gyermekek pedig szorgalmasabbak, szófogadóbbak, illedelmesebbek.»

A kongregációk minden társadalmi osztályban csodálatos eredményeket ériek el. Férfivilágunk, elsősorban az intelligencia, de az iparososztály is, szinte azóta kezd ismét elevenebb hitéletet élni s hite mellett kifelé is helytállani, amióta körében a Mária-kongregációk intézménye felvirágozott. Annak a borzalmas lesiklásnak, amelybe a magyar hitélet a múlt század jozefinizmusa, liberalizmusa és ezer más körülmény folytán süllyedt, legfőbb s legeredményesebb megakasztója a Mária-kongregációk intézménye lett. Ahol Mária-kongregációk alakulnak, ott egyszerre megtörik a jég, érdeklődés mutatkozik a katolicizmus ügyei, intézményei,

* A kongregáció helyiségére, irattárára stb. vonatkozó tudnivalókat lásd a függelékben.

szenvedései iránt, a templomlátogatás, a szentségek használata új lendületnek indul. S a kongregációk a világiak apostolkodásának is eredményes iskolái lesznek; a papság munkáját megkönnyítik, a lélekmentés nagy művében a munkamegosztás elve szerint maguk is értékes részt vesznek.

Különösen jelentősek a kongregáció hitfejlesztő és erkölcsnemesítő hatásai az *ifjúság* körében.

«Mit tegyünk az általános erkölcsi romlással szemben, amely már ifjúságunk közt is oly ijesztő mértékben terjeszti a mételyt?» kérdezte már nem egy aggódó tanférfiú s a legtapasztaltabb nevelők a legtöbb esetben ezt a feleletet adták: «nagyon egyszerű: alapítasson az ifjúság körében kongregációt».

Egy debreceni tanár vagy tíz éve átböngészte a magyar középiskolák akkori Értesítőit s kutatásának eredményeit ily című füzetben adta ki: *Mit csinálnak a kongregációk a középiskolákban?** E füzetkéből megtudjuk, hogy a gyakorlati pedagógusok a legnagyobb elismeréssel írnak a kongregációkról. Nem kongreganista, nem is katolikus, de teljesen indifferens vagy másvallású igazgatók is a legnagyobb elismeréssel adóznak a kongregációnak, mint az erkölcsök megszelídítőjének s a becsületes nevelőmunka legderekebb eszközének.

Az Értesítők a valláserkölcsös élet legjelentősebb eszközének nevezik a kongregációt s az intézetek erkölcsi s nevelői sikereit részben a kongregációnak tulajdonítják. Így a *budapesti VIII. ker. állami főgimnázium* Értesítője szerint:

«A vallásos érzület ápolását jelentékenyen előmozdította az a körülmény, hogy kat. növendékeink nagy számmal voltak tagjai a Mária-kongregációnak.» (118. o.)

Tanulságos, amit a *balassagyarmati áll. főgimnázium* Értesítője ír:

«Az 1909/10. tanévben megalakított Mária-kongregáció ezidén is áldásos működést fejtett ki.

Ezt az intézményt, mint a hitélet mélyítésének eszközét és az akaratfejlesztő jellemképzésnek iskoláját méltán ajánlják a püspöki kar vallásitanítási utasításai. A lelkiiségre törekvő ifjú elé égi ideálul a Magyarok Nagyasszonyának tiszta lelkét állítja, arra segíti, hogy lelkében valósággá tegye a megcsodált

* Kapható a «Mária-kongregáció» kiadóhivatalában, Budapest, VIII., Horánszky-utca 20.

nagy erényeket. Önző anyagiasságunkban, a raffinaitt élvezetek századába», igazán nagy szükség van arra, hogy minden lehető eszközzel nagy erkölcsi erőt, önállóságot teremtsünk az ifjúságban. Nagy cselekedeteknek, életútjülaaak válik alapjává a lelki erősség és szerencsés birtokosa egyéni, családí és társadalmi vonatkozásaiban áldást és örömet áraszt.

Eme nagy célokat átérezve, folytatta a kongregáció jellemképző munkáját a szeptemberi első gyűléstől kezdve.

A tagok szorgalmasan vettek részt a vasárnaponkint tartott összejöveteleken, amelyeken az ideí előadások tárgya főleg az akarat nevelése köréből volt véve. Olykor a kongregáció tagjai is olvastak fel a vallástanra vonatkozó dolgozatokat és alkalmi tárgyu szavalatokkal élénkítették a gyűléseket.

Nov. 13-án a kongregációk budapesti nagygyűlésén több tisztviselő vett részt a prézes vezetésével. A magyar kongregációk e főemelő napja sok tanulsággal és lelkesüléssel töltötte el a tanulókat.

Dec. 8-án a Szeplőtelen Boldogasszony tisztületére ünnepeíyt rendezett a kongregáció. Nagy és előkelő közönség hallgatta végig a főgimnázium ízlésesen feldíszített tornacsarnokában a műsort.

A tevékeny felebaráti szeretet gyakorlására karácsonykor három szegénynek adott segítséget a tagok önkéntes adományából az egyesület.

Május hó 28-án Illés István tanár felügyelete alatt több kongreganista tekintette meg a besnyői kies kegyhelyet.»

«Világító fáklyák — írja a lévai kegyesrendiek Értesítöje — a jelenben a Mária-kongregációk, melyek ma már mindenfelé alakulófélben vannak. Lehet-e szebb, magasztosabb gondolat, mint társulni a Boldogságos Szűz Anya oltalma alatt, hogy az isteni törvényeket megtartsuk és azoknak megtartására másoknak is példát adjunk?»

«A felebaráti szeretetnek az ápolása, egymás tanítása és javítása volt a cél, amely bennünket a Szeplőtelen Szűz zászlaja alá sorakoztatott. Lelekedéssel csatlakoztunk Magyarország kat. ifjainak táborához, hogy a gyűlöködés és széthúzás szellemének megtörésén fáradozzunk és a szeretet megteremtésén munkálkodjunk. Apraja-nagyja egyforma buzgósággal törekedtünk arra, hogy az élet küzdelmeire biztos erkölcsi alapot szerezzünk. Egy szívvel és lélekkel újíttuk meg jó szándékunkat a nyilvánosság előtt, hogy hitünket el nem hagyjuk, hogy a hamis jelszavak táborába nem sorakozunk, hanem megmaradunk magyar őseink vallásos és hazafias buzgóságában s attól soha el nem tántorodunk.»*

Az egrí ciszt. r. főgimnáziumban «a kongregáció már 15 éve áll fenn és a lefolyt tanévben 103 ifjút vezetett az öntudatos Mária-tisztület útján. A kongregáció célja — írja az Értesítö — az volt, hogy tagjai valláserkölcsl érzületük ápolása közben keresztény elveiknek megfelelő gyümölcsöket teremjenek az életben akkor is, *mikor már nem az iskolai fegyelem, hanem a meggyőződéses hit és erkölcs tarthatja meg őket az erkölcsi jó útján.* E magasztos cél elérésére a kongregáció a Boldogságos Szűzet állította tagjai elé mintaképuí.

* Nagykanizsai kegyesr. főgimn. Értés. 88. o.

Sürgette a kegyelem eszközeinek használatát: a szentségek buzgó vételét s az imádságot; megkövetelte a kötelességek odaadó teljesítését.

E kongregációnak is bizonyára van része abban, hogy az intézet erkölcsi és fegyelmi állapota az egész tanéven át megnyugtató volt.

Így nyilatkoznak gyakorlati tanfériak a kongregációról.*

A kongregáció létjogosultsága.

A kongregáció létjogosultságának kérdése azonos a hitbuzgalmi élet s a következetes katolicizmus létjogosultságának kérdésével.

Pedig aki a vallásszabadságot komolyan veszi, bizonyosan nem tagadja el a katolikus Egyháztól sem azt a jogot, hogy híveinek valláserkölcsei és hitbuzgalmi életét minden megfelelő lelkipásztori eszközzel ápolja és szorgalmazza.

Amilyen magától értetődő elv ez az elméletben, époly

* Az ifjúsági Mária-kongregációk áldásos valláserkölcsei és jellemképző működéséről az 1910/11-iki iskolai évben elismerő és dicsérő hangon emlékeztek meg Értesítőikben: a *balassagyarmati* állami főgimnázium, *budapesti* III. ker. főgimn., *egri* áll. főreál, *fehértemplomi* áll. főgimn., *győri* áll. főreál, *kassai* áll. főreál, *körmöcbányai* áll. főreál, *nagybányai* áll. főgimn., *pancsovai* áll. főgimn., *szegedi* áll. főgimn., *tordai* áll. főgimn., *temesvári* áll. főgimn., *újpesti* áll. főgimn., *zalaegerszegi* áll. főgimn., *zombori* áll. főgimn., *érsekújvári* közs. kat. főgimn., *kiskunfélegyháza* vár. kat. főgimn., *nagybecskereki* közs. főgimn., *zewai* községi főgimn., *bajai* ciszt. főgimn., *besztercebányai* kir. kat. főgimn., *brassói* rom. kat. státusi főgimn., *budapesti* W. ker. érs. kat. főgimn., *budapesti* IV. ker. kegyesr. főgimn., *csikszeredei* róm. kat. státusi főgimn., *egri* ciszt. főgimn., *esztergomi* bene. főgimn., *győri* bene. főgimn., *gyulai* főgimn., *gyulafehérvári* rom. kat. főgimn., *kalocsai* érs. főgimn., *kassai* prém. főgimn., *keszthelyi* prém. főgimn., *kézdivásárhelyi* róm. kat. státusi főgimn., *kolozsvári* róm. kat. főgimn., *komáromi* benc. főgimn., *kőszegi* bene. főgimn., *lévai* kegyesr. főgimn., *miskolci* kir. kat. főgimn., *nagykanizsai* kegyesr. főgimn., *nagyszombati* érs. főgimn., *nagyvárad* prém. főgimn., *nyitrai* róm. kat. főgimn., *pápai* bene. főgimn., *pécsi* ciszt. főgimn., *rozsnyói* kir. kat. főgimn., *pozsonyi* kir. kat. főgimn., *sátoraljaiúj helyi* kat. főgimn., *soproni* benc. főgimn., *szatmári* kir. kat. főgimn., *szakolcai* kir. kat. főgimn., *pozsonyszentgyörgyi* kegyesr. főgimn., *székely udvarhelyi* róm. kat. főgimn., *székesfehérvári* ciszt. főgimn., *szilágysomlyói* róm. kat. főgimn., *szombathelyi* prém. főgimn., *temesvári* kegyesr. főgimn., *trencsényi* kir. kat. főgimn., *újvidéki* kir. kat. főgimn., *ungvári* kir. kat. főgimn., *veszprémi* kegyesr. főgimnázium.

könnyen megy feledésbe a gyakorlatban. A kongregációt ért támadások legtöbbje — alig leplezetten — nem annyira a specifikus *kongregációi*, mint inkább az abban testet öltött *katolikus hitbuzgalmi* gondolat ellen irányult.

A legtöbb vád abból a kulturembernél érthetetlen elfogultságból, ellenszenvből vagy talán gyűlöletből is eredt, mellyel némelyek eleve perhorreszkálnak minden őszinte és becsületes katolikus életnyilvánulást. Vannak, akik raffinaít ügyességgel gyártják a kongregáció-ellenes «köz»-véleményt. Akiknek a zűrzavar és sötétség föltétlen előny, akiknek a fogalmak összekuszálására s a történelem megtagadására okvetlen szükségük van. Ezeknek ajkán a vallásszabadság és a «liberalizmus» természetesen csak üres jelszó; a méltányosságot ők csak a hitetlenség vagy a katolikusellenes áramlatok számára követelik.

A kongregáció azzal bizonyítja létjogát, hogy nyíltan és egyenesen kérdezi: szabad-e Magyarországon *nemcsak névleg*, hanem *tényleg* is katolikusoknak lennünk? *Igen vagy nem?* Ha *igen*, akkor kérjük újra: tehát szabad-e ebben az országban a katolikus egyház elvei szerint hitbuzgalmi életet élni, azaz a valláserkölcsi élet alatt nem pusztán imádságot és istentisztelet tartását, hanem *hitéletet*, az egyén egész gondolkodás- és cselekvésvilágát felölelő *következetes katolikus életmódot* érteni? *S* ha ezt szabad, szabad-e ugyanezen hitéletet saját hittestvéreinknél szorgalmaznunk? *Igen vagy nem?* Szabad-e továbbá szent hitünk tanítása szerint Máriát, Krisztus Anyját, a «malasztal teljest», kit isten az angyal által üdvözölt s kiről annyi kedves vonást örökített meg az evangélium, szabad-e őt tisztelnünk, szeretnünk, példájának követésére lelkesednünk? *Igen vagy nem?* *S* ha igen, szabad-e ugyanarra egymást, katolikus testvéreinket is buzdítanunk? *Igen vagy nem?* *S* ha igen, szabad-e e célra vallásos egyesületeket alakítanunk, az ifjúság körében is, a vallásoktatással s neveléssel kapcsolatban is? *Igen vagy nem?*

Ha e kérdések bármelyikére az a felelet, hogy *nem*, akkor a katolicizmusnak Magyarországon létjoga nincsen, akkor vonjuk be a vallásszabadság lobogóját és akár katolikus-üldözéssel, kulturkampffal, akár orosz kancsukával irtsuk ki azokat, akik nemcsak papiroson akarnak katolikusok lenni.

Ha azonban a vallásszabadság nem pusztán írott malaszt, akkor mindezekben természetes, hogy feltétlen szabadság illeti meg a katolikusokat. Sőt a jóízűség, a kulturális közjólét és felekezeti béke érdekében valamennyiünknek, katolikusnak, protestánsnak és zsidónak egyértelműleg és féltékenyen kellett volna védelmeznie mindig a katolikus honfitársainak ezt a legszentebb jogait. Sajnos, a múltban nem mindig történt így.

Mi sohasem nyúltunk hozzá pl. a református ifjak Bethlen-köréhez vagy a Konfirmált ifjak Egyesületéhez s egyéb hitvallásos társulatokhoz, csak éppen a katolikus kongregációkat volt szabad tüzzel-vassal támadni.

Minden vallásfelekezethez megvan az a joga, hogy *hitéletét* a saját alkotmánya és hittételei szerint élje. Furcsa volna, ha a zsidóknak «szabad» volna zsidó életet élniök, de csak a protestáns hit elvei szerint. Csak éppen a katolikus egyháznak nem lehetne azt a vallásszabadságot nyújtani, amely a katolikus elvek szabad gyakorlására szükséges?

Fontos ez a megállapítás, mert a katolikus egyházban a vallás nem áll pusztán hitből és imádságból, hanem jócselekedetekből is, azaz a valláserkölcsös életmódból. A katolikus vallás éppen abban különbözik pl. Luther hittanától, hogy míg emez a jócselekedetek szükségességét, a tevékeny hitéletet elvetette, addig a katolikus elv az, hogy a hitnek a jócselekedetekben és erkölcsös életmódban is meg kell nyilatkoznia. A protestáns hívő eleget tett vallásának azzal, ha *hisz*, a katolikus ellenben csak akkor, ha hite szerint *él* is. Itt nem vitatjuk, hogy melyik a helyesebb. De rá kell mutatnunk arra, hogy a vallásszabadság arculesszava volt, amikor a katolicizmustól el akarták vitatni azt a jogot, hogy híveinek vallásos nevelésében ne idegen elveket, hanem a *saját hitelveit* alkalmazza.

Mennyi vallási türelmetlenség és illetéktelen beavatkozás rejlett pl. egyik nemkatolikus képviselő amaz okoskodásában, mélyen azt a kérdést akarta az országházban eldönteni, hogy van-e köze a Mária-kultusznak a tevékeny katolicizmushoz, az «ecclesia militans»-hoz! Mi köze ehhez egy kívülállónak?

Az ilyen *belső katolikus kérdést* csak katolikus alapon lehet tárgyalni. S a katolikus hitfelfogás szerint a Mária-tiszteletnek ez az összefűzése a tevékeny, sőt ha kell, harcrakész hitbuzgalom-

mal nem naivítás, nem exaltált rajongás, annál kevésbbé képmutatás és visszaélés a bájos Madonna-kultusszal, hanem egyszerűen természetes és szükségszerű folyamánya a katolikus hitelveknek.

A katolikus felfogás szerint a Mária-tisztelet nem merő pietizmus, hanem telve van étellel és gyakorlati vonatkozással. Krisztus Anyjában a katolikus hit egyrészt a «malasztal teljest» és «áldottat» Itiszteli, kinek kedves, szüzi példaképe a legvonzóbb motívum és leghatásosabb segítő magának Krisztus követésében másrészt, ami evvel együtt jár, tiszteli benne azt a Nagyasszonyt, aki az ősevangélium! kinyilatkoztatás szerint isteni Gyermekeivel egyetemben széttaposta a sátán birodalmát: a bűn, az erkölcstelenség és Isten elleni lázadás szellemét. A Mária-kultusz tehát kettősen gyakorlati irányú s ennek megfelelően két törekvés érvényesül a Mária-kongregációkban is: szeretetteljes felkarolása az áhítat- és erénygyakorlatoknak Mária példája szerint és ennek folyományaként harc minden aljasság, minden vak szenvedély, minden önzés, hazugság és erkölcstelenség ellen. Hogy ez a harc nem annyi, mint más vallásúak üldözése vagy megvetése, gondolkodó ember előtt nem lehet kétséges.

Hogy aztán ezeket a célokat, mint minden nagyelágazású, sokat felölelő célt, a katolikus egyház többi közt *kongregációkkal, társulati étellel*, a vállvetett munkásság segítőeszközeivel, az egymáson buzduló és lelkesedő közösség értékesítésével akarja elérni, senki előtt sem lehet csodálatos, aki az ember társaslényi hajlamait ismeri. Ezek a hajlamok teszik, hogy számos fontos célt nem tudnánk teljesen, hatásosan, állandóan és könnyen elérni, hacsak többen össze nem állnánk s egymás törekvéseit társulati úton nem támogatnók.

Ezért van nálunk Mária-tisztelet s ezért vannak Mária-egyeleteink.

Hajsza a kongregáció ellen.

Ezek után ámulva kérdezi az olvasó: ily célú, ily eszközökkel dolgozó, ily történeti múltú, ily gyönyörű hatásokat termő intézményt miként érhetett annyi támadás, gyalázat és gyűlölet?

A feleletet csak az nem találja meg, aki nem ismeri az ébredező katolicizmustól idegesen félő érdekkörök szívós össze-

tartását és számító üzleti ügyességét, mely úgyszólván Európá-szerte béklyókba tudta verni a katolikus közvéleményt, meg tudott gátolni számos katolikus akciót, sőt csirájában meg tudott fojtani sok életrevaló katolikus gondolatot is. Kezükben nagyrészt a sajtó, ez a mindenre képes és mindenre kapható modern zsoldos-hadsereg, melyről egy milliárdőr oly helyesen mondta, hogy «meg kell hódítani, mert a sajtó az igazságból hamisságot s a hamisságból igazságot tud csinálni».

Ez a sajtó volt a szabadkőműves és egyéb katolikusellenes körök főszövetsége. Ezzel és csakis ezzel tudták koholt kongregáció-ellenes vádak révén az újságolvasó tömegeket a kongregáció ellen hangolni s nem ritkán a patológikus gyűlölet stádiumáig fanatizálni. — E vádakra itt röviden meg kell adnunk a feleletet.

A kongregáció alapszabályai s a miniszteri jóváhagyás.

Szemére vetették a kongregációnak, hogy alapszabályai nincsenek jóváhagyva.

A felelet erre az, hogy vallásos egyesületek, hitbuzgalmi társulatok egyáltalában nem esnek azon egyesületek fogalma alá, melyek miniszteri engedélyezésre s alapszabályaik jóváhagyására szorulnak. A katolikus egyháznak Isten- és törvényadta joga, hogy létezzék s hogy saját hitelvei és alkotmánya szerint fejtsék ki életműködését s amint *az egyház maga társulat, pedig nincsenek miniszterileg jóváhagyott szabályai*, úgy alapíthat specifikus körülményei és részleges szükségletei szerint lelkipásztori célzatú társulatokat anélkül, hogy erre bármely földi hatalomtól engedélyt kérne. A törvénytelen létezés vádját tehát mint alkotmányos jogaink megsértésének, a vallásszabadságnak durva megsértését a Mária-kongregáció, helyesebben maga a katolikus egyház a leghatározottabban visszautasítja.

Hiszen a kongregáció jóváhagyhatná alapszabályait; ez neki nem kerülne semmibe. Ő még csak nem is szorulna arra a nem egyenes eljárásra, amelyet pl. a szabadkőművesség követett, midőn más szabályokat hagyott jóvá és mások szerint

működött. Csakhogy a kongregáció részéről ez elvtagadás, a katolikus egyház függetlenségének és alkotmányos szabadságának feláldozása volna. Az egyetlen illetékes hatóság, melytől a kongregáció létjogosultsága függ, az *egyházi*: ez pedig kezdetől fogva *számtalanszor helybenhagyta a kongregációt*.

Egyébként az *iskolai* Mária-kongregációkra nézve a világi törvény is úgy intézkedik, hogy a katolikus ifjak valláserkölcös tanítása és nevelése a *püspökök* joghatósága alá tartozik. A nagyméltóságú magyar püspöki kar pedig az 1910-ben kiadott *«Tanítási terv és utasítások»* című rendeletében következőképp utasítja a középiskolai hittanárokat: «Szerfölött óhajtandó, hogy a tiszteletreméltó Mária-társulat (Congregatio Mariana), mely egykor annyi üdvös eredménnyel virágzott hazánkban, újra minél szélesebb körben elterjedjen». (18. o.)

E rendelkezést pedig *Lukács György* akkori kultuszminiszter 69485 1905. szám alatt az összes magyar középiskolák főigazgatóinak azon meghagyással küldötte meg, hogy az igazgatók és főigazgatók a vallásstanárokat ezen utasítások végrehajtásában *tőlük telhetőleg támogassák*.

Íme ez tehát a valóság: bár a Mária-kongregáció semmi nemű világi fórum jóváhagyására nem szorul, az ifjúsági kongregációk mégis *igenis miniszteri jóváhagyással és ajánlással* működnek és így *minden értelemben törvényes alapon állanak*.

Kongregáció és felekezeti gyűlölködés.

A kongregációk állítólag a felekezeti gyűlöletet terjesztik.

Kérdjük ismét, hogy komoly és következetes, vallását szerető és gyakorló katolikusnak lenni annyi-e, mint felekezeti gyűlöletet terjeszteni? Ha igen, akkor a kongregációkat méltán illeti e vád, de akkor nem a kongregációt egyedül, hanem a katolikus egyházat kellene kiirtani. Más köze a kongregációnak a más vallásuakhoz egyáltalában nincs, mint magának a katolikus egyháznak.

A sokat hangoztatott vád bizonyítására különben *soha egyetlen egy konkrét, bebizonyított esetet* nem tudtak felhozni a kongregáció ellenesei. Egész sor mende-monda járta be annak idején a kongregáció-ellenes lapokat, de minden egyes esetben

rögtön megjött rá a cáfolat nemcsak kongregációsok hanem más vallásúak, egyes esetekben pl. igazságtisztelő zsidók részétől is. Persze a kongregációt érdekből gyalázó lapok egyetlenegy esetben sem rektifikáltak.

Molnár János a képviselőházban Az *Est* egy klasszikus hazugságáról rántotta le a leplet, melyet a nevezett lap vezércikkben s a legnagyobb részletességgel tárgyalt, holott az egész gyűlöletes meséből egyetlen betű nem volt igaz. Az országházban egyetlen hang nem tudta Molnár cáfoló szavait meggyengíteni. De azért másnap már vígan folyt tovább a nótázás a kongregációk szította felekezeti gyűlölködésről.*

Sokfelé kérdezősködtünk gyakorlati pedagógusoknál, hogy van-e ennek a sokat hangoztatott vádnak legalább némi iátszatos alapja? A felelet mindig egyhangúlag tagadó volt. «Nem volt rá eset az elmúlt tanévben, — írta a szegedi állami főgimnázium Értesítője (1910/11) a 46. oldalon — hogy a különböző felekezetekhez tartozó tanulók egymással szemben türelmetlenséget tanúsítottak volna, amit különben a tanári kar és az igazgató meg sem tűrtek volna az intézet falai között».

«A Mária-kongregáció *önkéntes, tisztán vallásos* egyesülés. Célja az ifjúság szívében a tiszta erkölcsös érzés nagyra nevelése és megszilárdítása, a vallásos meggyőződés mélyítése, a magyar hazához és anyaszentegyházhoz minden körülmények között való ragaszkodás. A kongregáció a *szeretet jegyében született és a szeretet nevében működik*. A kongregáción belül a kölcsönös becslés, a testvéri szeretet, a kongregáción kívül *másvallásúakkal szemben a türelmesség* minden kongreganisia szigorú kötelessége, mert akinek *az* meggyőződése van, az másnak meggyőződését is tiszteletben tartani köteles.»**

* 1911 április 8-án az *Az Est* az újvidéki főgimnázium kongregációjáról valami vérlázító dolgokat közölt. Egy kis fiú állítólag mint a «kongregációnak fanatizált híve» protestáns édesanyjának azt mondta volna, hogy «nem vagy ember», mert hogy «a kongregációban arra tanították, hogy a zsidó és protestáns nem ember». E közleményre az újvidéki kongregáció elnöke kijelentette, hogy ha az *Az Est* ezt a vádat be tudja bizonyítani, nemcsak a kongregáció vezetéséről, hanem főgimnáziumi hittanári állásáról is azonnal lemond. Erre *Az Est* — nem felelt. Sem nem rektifikált, sem nem bizonyított, sem nem vont vissza semmit. Hát ez becsmérléses hadakozás?

** Újpesti áll. főgim. Értes. 38. o.

«A lefolyt tanévben a helyi középiskolák Mária-kongregációi együttesen rendeztek szavalatokkal egybekötött hangversenyt a Kat. Kör helyiségében díszes közönség előtt. A műsorból mindenki meggyőződést szerezhetett arról, hogy a tagok az eszményi vallás-erkölcsi nevelés és az *ember- és felebaráti szeretet útján haladnak.*»*

Mennyire nem áll meg a felekezeti széthúzás vádja a kongregációval szemben, legszebben a *kassai áll. főreál* Értesítője mutatja, mely arról számol be, hogy a kongregáció ünnepélyein *még másvallásúak is önként segédkeztek.* A kongregáció felvételi ünnepélyéről így szól: «Ezen ünnepély nem volt kizárólag a kongregációnak bemutatkozása, hanem az egész iskolának együttes ünnepélye, mert azzá avatta az intézetünkben lévő jó szellem. Hiszen az ifjúság *valláskülönbség nélkül* serénykedett a terem díszítésén és örömmel, jószántukból szerepeltek a zene- és ének-számokban a másvallású tanulók is.»

Íme, mennyire az ellenkezőjét igazolják a tények annak, amit irányzatos hírlapi riadók kürtölnek ki a világba.

A vád különben nemcsak alaptalan, hanem egyenesen lehetetlen is. Hiszen épen a kongregáció tanítja tagjait arra, hogy a vallásosság az élet legszebb kincse s az erkölcs legbiztosabb öre. Épen azért a kongreganista, bárha igaznak ismert elveit másokban is szeretné felvirágozva látni, mégis mindig szívből örül, ha azt látja, hogy a másvallásúak a modern erkölcstelen áramlatok közepette legalább a maguk vallását és erkölcsét öntudatosan művelik.**

* Szegedi áll. főgimn. Értés. 45. o.

** Van azonban e vádban még mélyebbre ható tervszerűség is. A vádlók *abszolút vallás-erkölcsi eszmékről* beszélnek, amelyekben mindnyájan egy valláson lennének s így eltűnnék a felekezet és gyűlölet, lenne egy akol és egy pásztor: az akol lenne a szabadkőműves páholy és a pásztor benne a szabadkőműves pápa, akit lapjaik emlegetnek. Ezt a szép testvéri egységet azonban csá^ a vallásfelekezetek *kiirtásával* remélhetik; a vallásfelekezetek kiirtása által lépne életbe «*az abszolút vallási és erkölcsi eszmény.*» T. i. a szabadkőműves «vallás» és «erkölcs.» Nem az a baj, hogy ezt a vallást még senki nem szedte cikkelyekbe s mindenki úgy gondolhatja el, ahogy neki jól esik, úgy, hogy utoljára ahány páholy, annyi felekezet lenne mégis. Nem is az a fő, hogy a vallásfelekezeteket nem kiirtással hozzuk közelebb egymáshoz, hanem azzal, hogy őszintén keressük az *igazságot* és, meghódolunk előtte; mindenesetre tiszteletben tartjuk mindenkinek a meggyőződését és részvételt vagyunk embertársunk iránt, még ha azt hisszük is, hogy téved. A fő az, hogy e jelszavak leple alatt egy titokban

Csodálatos különben, hogy a másvallású felekezeti egyesületeket a középiskolákban sem találják veszedelmeseknek a kongregációk támadói. Akkor sem, ha nincs miniszterileg jóváhagyott szabályzatuk, sőt ha egyenesen a «felekezeti» öntudat kiélezésére törekednek is. Így 1904-ben Máramaroszigeten megalakult a *református főgimnázium Bethlen-Köre*, egy református kongregáció, melynek célja, mint saját alapszabályai mondják, a «valláserkölcsi nevelés intenzívebb fejlesztése.» Sőt a *pápai református kollégiumban* az 1904-iki Éitesítő szerint megalakult a *Komfirmait ifjak Egyesülete*, melynek célja szórói-szóra: a vallásos buzgóság mélyítése, a keresztény hitélet irányítása és a *református felekezeti öntudat* erősítése.» Ugyanígy vannak református felekezeti egyesületek a budapesti, nagyenyedi, debreceni stb. főgimnáziumokban, sőt van a zsidó ifjaknak is külön Tóra-Talmud egyesületük Vágújhelyen. Hátha ezeknek szabad, — és hogyne volna szabad? — akkor a katolikusoknak miért nem szabad? Ha azok nem terjesztik a felekezeti széthúzást, miért terjesztik ezek?

Hogy a felekezeti türelmetlenséget egészen más emberek szítják, eziránt, aki tisztán tud látni, nem lehet kétségben. Ezeknek az elemeknek régtől fogva az a közös céljuk az egész világon, hogy a keresztényeket egymás ellen ingerelve gyöngítsék s ezzel a saját hatalmi térfoglalásukat előmozdítsák.

Kongregáció és idegen befolyás.

Kérem, a katolikus egyház idegen intézmény-e Magyarországon? Szent István és szent László, Nagy Lajos és Hunyadi Mátyás idegenek voltak-e? Magyarország megmentője: XI. Ince pápa, kinek sírjához az épen nem katolikus Thaly Kálmán kegyeletből mindannyiszor elzarándokolt valahányszor Rómába utazott, idegen-e nekünk s az ország lakosságának kétharmada idegen, hontalan-e ebben az országban? Római katolikusnak lenni, egyházi életünkben a Krisztusország egységes középpontjához,

áskálódó szekta azt követeli, hogy mindenki tegye félre a vallását, a felekezetét és vakon boruljon le az ő «vallása», a szabadkőművesség «abszolút eszméi» előtt. Ha ez nem türelmetlenség, igazán semmi sem az.

Krisztus földi helytartójához ragaszkodni s tőle várni a legfőbb irányítást, annyi-e, mint kitagadtatni e hazából, melyet katolikus honszeretet ragadott ki a pogány nomádnépek homályából s katolikus önfeláldozás mentett ki a másfélszáz esztendő török rabigából?

Vagy az fáj-e, hogy a római főkongregáció feje a Jézus-társaságiak általános főnöke (generálisa)? Hiszen a hazai kongregációk joghatóságilag abszolúte nem függenek tőle. Vagy talán a magyar püspökök, papok és azon szerzetesek, kik a Mária-kongregációkat vezetik, idegenek-e? Nem magyar, részben ősi nemes családok sarjai-e, kiknek ősei vérukkal áztatták a hazai földet s akik legalább is annyi joggal nevezik magukat e haza gyermekeinek, mint akik ebbe a hazába csak meggazdagodni, osztályoztatást és népámítást, uzsorát és leánykereskedést üzni jöttek? Akik talán tegnapelőtt óta laknak e földön, azok merik a katolikus egyház híveit és papjait «idegeneknek» nevezgetni? És azok mernek a kongregáció mint állítólag nemzetközi egyesület ellen lármázni, akik páholyaik odúiban nyíltan *hazaellenes* eszméket hangoztattak, forradalmakat készítettek elő s nemzetközi szervezkedéssel szövetkeztek a vallási és nemzeti eszme kiirtására?*

Akik maguk közt így beszélnek és cselekesznek s aztán a kongregációt mint külföldi befolyás alatt álló «idegen» intézményt ecsetelik borzalmas színekben, azok igazán nem tarthatnak többé jogot a jóhiszeműség címére. A kongregáció ezekkel ellenkezőleg múltjában és jelenében az őszinte, ideális hazafiságnak fellegvára és apródiskolája, mely fölött semmiféle idegen befolyás nem érvényesül.

* A *Kelet* c. szabadkőműves lapban *Payr Ede* a budapesti nagypáholy titkára a következőket írta:

«Nem tágul a kebletek, kedves testvéreim, ha a jövőbe néztek? Hát ha még messzebb látnátok! Lelki szemeim előtt megnyílik a szabadkőműveség ege és bepillantva a szabadkőműves mennyország sugaras fényességébe, a legfelsőbb magasságban látom trónolni a felülről várt egységes vezetés utolsó fórumát, a csalhatatlan szabadkőműves pápát. Fenség a palástja, dicsőség van lábainál. Az egész földkerekség összes szabadkőműves-testvérei lesik parancsait és sietve valósítják meg terveit, mivelhogy őket drótszálak mozgatják, melyeknek vége az ő kezében van.»

Kongregáció és kongregánista fogadalom.

Azt is felhányták a kongregációnak, hogy ígéretet fogadalmat vesz ki:

Mi ez a fogadalom? Egyszerű *társulati ígéret*, melyet költőibb kifejezéssel és átvitt értelemben néha «fogadalomnak» is szokás nevezni, amint az egyszerű becsületszóval tett Ígéretet is lehet «fogadalomnak», «megfogadásnak» nevezni. Megígérik, hogy a kongregáció társulati életében törekedni fognak a Mária-kultusz és katolikus vallás erkölcsi elvek híj követésére s amennyiben tőlük függ, mások között való felvirágoztatására.

De hogy az ilyen ígéretekkel megkötik az éretlen ifjak szabadságát? Érdekes. Hát azzal nem kötik meg, hogy kezdettől fogva a szülők vallásában nevelik s e vallás templomaihoz szoktatják őket? Törüljük el talán általában a hitvallásos nevelést? Pedig ezt nem csak katolikusok, nem is csak hívő pedagógusok tartották az erkölcsi nevelés legbiztosabb, sőt egyedül kielégítő bázisának. Vagy helytelen-e talán, hogy az ifjúsággal a vallás erkölcsi elvekhez való hű ragaszkodását meg is *ígértetjük*? Miért volna helytelen? Ha a kongregáció célja szent, ha törekvései azonosak minden hitbuzgó katolikus lélek törekvésével, miért ne lehetne akkor e törekvések állandósítására *ígéretet* is tenni? Nem teljes idióta-e az ifjúság nevelésének kérdésében, aki nem tudja, mily fontos pedagógiai elv az akarat nevelése s hogy mily kiváló eszköze az önként és esetleg ünnepélyesen tett Ígéret? Nem a lovagi fogadalmak fejlesztették-e a lovagkor hős apródjainak lelkében a legnemesebb idealizmust és legtisztább törekvéseket? Hol vannak itt azok a fogadalmak, melyek miként egy szabadkőműves képviselő felfedezte, «az ifjak jövődő lelkivilágára, véleményük kialakulására s kultúrájukra veszedelmesek»?

Kongregáció és társadalmi széttagoltság.

Az említett szabadkőműves képviselő teljes komolysággal szemére hányja a kongregációnak, hogy csak a katolikus ifjakat fogadja tagjai közé. «A kongregáció nemes erénygyakorlatait,

úgymond, közös kincscsé kellene tenni az *egész* ifjúság számára, valláskülönbség nélkül».*

Hát hiszen ebben a kongregáció nem is fog akadékoskodni soha. Csak rajta, kövessék a protestáns és zsidó ifjak is a kongregáció elveit és erénygyakorlatait. Sőt ha tetszik, *lépjenek be a kongregációba*, természetesen úgy, hogy előbb leteszik azt a hitvallást, melyen a kongregáció egész életköre mozog. De egy egyesületnek komolyan szemére vetni nem lehet, hogy olyanokat nem fogad be tagjai közé, akik az ő célzataival egyáltalán nem értenek egyet. A tudományos akadémiának senki sem rója fel hibául, hogy analfabétákat nem vesz be tagjai közé, főleg ha ezek tudni sem akarnak az ábécé megtanulásáról.

De van ám egy kis hamisság is e vádban. A szabadkőműves képviselő ugyanis úgy gondolja s úgy írja le ezt az egyesülést, hogy a kongregáció maga *szűnjön meg* pozitív vallásos egyesület lenni és pusztán azon *deszupranaturalizált* vallást és *nivellált* erkölcsiséget tanítsa, amelyet oly hatalmas vásári lármával hirdet a szabadkőművesség anélkül, hogy mindez ideig akár az ifjúság, akár a felnőttek sorában pedagógiai eredményeket tudott volna felmutatni.

Azt akarják talán, hogy a katolikus egyház maga nevelje ifjúságát a katolikus elvekkel ellentétes, közönyös irányban? Azt akarják-e, hogy valamennyi hitvallás erkölcsstanának erőszakos

* Hogy aztán ezt a bölcseséget miként váltják aprópénzre a vallás-szabadság nagy zászlósa, mutatja pl. a «*Debreczen*», mely «A jezsuiták és a kongregációk» címen «vakációi élmények» gyanánt a legelfogultabb szabadkőműves intoleranciát árulja.

«A rendtartás idézett szavai — írja — egyenesen megtiltják (?) a Mária-kongregációknak alakítását a középiskolák kebelén belül a tanügyi főhatóság által átvizsgált és jóváhagyott alapszabályok nélkül. Oly tanügyi főhatóságot pedig nem szeretnék ismerni Magyarországon, *mely oly alattomos, sőt afas célú intézmény alapszabályait megerősítené, jóváhagyná, mint a Mária-kongregációk*. Ha pedig az intézetek kívül működnek ezek, akkor azok a tanulók semmi esetre tagjai nem lehetnek. Mert egyenesen tilos. (?)

«*Az imént azt mondtam, hogy a kongregáció alattomos és aljas intézmény*. Nehogy azonban a levegőbe látszassam beszélni: bizonyítok. (!) Nem alattomos intézmény-e az, melynek összejövetelein nem szabad a középiskola valamennyi tanulójának részt venni valláskülönbség nélkül? (?) *Nem aljas intézmény-e az, melyben úgvis száz darabra szaggatott nemzetünket a vallás különféleségével még több, még apróbb darabokra akarják szaggatni?*» — No hát ez is «bizonyítás»!

megsemmisítésével arra az általános szabadkőműves «erkölcstanra» bízunk gyermekeink lelkét, amely szilárd alapok híján nem egyhelyütt oly nevetséges és borzalmas megtévelyedésekre vezetett?*

Ha a vallás ellenségei csakugyan az ifjúság erkölcsiségét akarják fokozni, csak rajta, dolgozzanak ők is a tiszta, nemes erkölcsiség emelésén. Ha ugyanazt a magas eredményt el tudják érni, mint a kongregáció, úgy hogy ez utóbbi fölöslegessé válik szívesen félreállunk az útból. De amíg csak akkora pedagógiai eredményeket mutatnak fel, mint eddig is, addig ne csodálkozzanak rajta, ha mi sem kérünk az ő erkölcsiségükből; sem a magunk, sem fiaink s leányaink számára. Vagy ugyanazon valláserkölcsi nívóra akarják emelni az egész ifjúságot valláskülönbőség nélkül, mint amelyet a kongregáció sürget tagjai közt, — s akkor nem a kongregáción múlik, ha valamennyi tanuló nem lesz tagjává; vagy beérik a nivellált szabadkőműves morállal, — akkor pedig engedjék meg, hog’y mi többet, magasabbat, tisztábbat nyújtsunk ifjúságunknak.

Hangoztatják, hogy a kongregáció még a katolikus ifjakat is elkülöníti egymástól. Mert azokat sem fogadja be kivétel nélkül tagjai közé. Nos hát ez is csak részben igaz s amennyiben igaz, megint nem a kongregáció hibája. A kongregáció igenis mindenkit befogad, aki rászolgál. Aki tisztességére válik és nem űz gúnyt vele. Aki azonosítja magát az intenzív valláserkölcsi élet vágyával. De, hogy ez a vágy nem tölt el mindenkit, hogy az ifjúság sokszor már odahaza eltompul minden magasabb ideál iránt, arról a kongregáció csakugyan nem tehet. Már most lemondjunk e emiatt a jobbak, a romlatlanok megmentéséről? Mert hogy ez is «széttagolásra» vezet? Vagy kényszerítsünk akarata ellenére mindenkit, hogy a kongregációba lépjen? **

* Németországban az egyik szabadkőműves páholy, a «felszálló élet páholya», «Loge des aufsteigenden Lebens» (L. D. A. L.) az úgynevezett szépségesték, meztelen bálók, meztelen páholyok propagálásával foglalkozik. A nevezett páholyának 600 (férfi és nő) tagja van. A páholy célja: a ruházkodás megszüntetése a sportban, játékban és a társadalmi érintkezésben. (L. Apologe-tische Rundschau 1912. 231. o) Ez is szabadkőműves «erkölcsmozgalom»!

** *Apponyi Albert gróf* csattanósan felelt meg a képviselőház 1911 május 27-iki ülésén a vádra, hogy a Mária-kongregáció elkülönítést szül az ifjúság körében. «T. képviselőtársam talán azt fogja mondani, hogy éppen ebből a szempontból kelt ki a Mária-kongregációk ellen, mert az ifjúság körében

Érdekes különben, hogy ugyanazok a szabadkőművesek keseregtek oly meghatottan a kongregáció okozta «tagozódás» felett «az amúgy is szétagolt és mindenesetre nagyobb egységre szoruló magyar társadalomban», akik maguk is mint szabadkőművesek, *szabadkőművesre és profánra tagozzák* ezt az «amúgy is szétagolt s mindenesetre nagyobb egységre szoruló magyar társadalmat» s az egész világot Nem veszik észre (vagy nem akarják észre venni?), hogy az élet maga ezerféle tagozódásra és csoportosulásra kényszeríti az embereket, kiket szellem és műveltség, társadalmi állás, foglalkozás, de főleg önválasztotta életirányuk és világnézetük megkülönböztet? Nem ismerik az ifjúságra vonatkozólag azon elemi pedagógiai követelményt, hogy a *jobbakat lehetőleg tömöríteni kell*, nekik az átlagosnál többet kell nyújtani s ezáltal az elmaradottaknak is új indítóókot szolgáltatni a fokozottabb törekvésre?

A kongregáció soha és sehol sem hirdette — mint egy ellensége ráfogta — hogy a rajta kívül állók «másodrangú

más egyesületet, mint azt, melynek mindenki tagja lehet, bármi legyen az ő vallása, nem akar ismerni. Hát ez igen szépen hangzik és akik két percnyi időt sem vesznek maguknak, hogy gondolkozzanak róla, ezt meg is tapsolták.

«De ha ez állana, akkor el kellene törölni az összes egyházakat és összes felekezeteket, mert az a tény megvan, hogy vallási tekintetben az ifjúság meg van osztva, vallási tekintetben különböző egyházakhoz, különböző felekezetekhez tartozik. Ez történelmi tény, melyet meg nem másíthatunk, sem úgy nem, hogy megint egy vallást teszünk uralkodóvá, mert mint Tisza István barátom mondotta, a középkorba visszamenni nem lehet és senki sem akar, sem úgy nem, hogy valamennyi vallásból valami színtelen és vértelen kotyvalékot szűrve össze, képviselőházi többségi határozattal állapítsuk meg, hogy mi legyen minden magyar embernek közös vallása.

«Ez a felekezeti megosztás történelmi tény, amely nem szabad, hogy arra indítsa minket, hogy az egyes egyházakban a nyílt benső hitélet mélyítését megakadályozzuk azzal az ürüggyel, hogy egyébként ellentéteket támasztunk, mert ha ezt tennők, akkor mi a nemzet erkölcsi életerejének egyik rugóját bénítanók meg, azoknak az ellenhatásoknak az egyikét, még pedig egy igen hatalmasat, amelyek a minden ember lelkében bennlevő destruktív erőnek ellene működnek és a nemzetet megtámadó destruktív erő ellen is szolgálnak. Ellenkezőleg, arról kell gondoskodnunk, hogy ezek a különböző vallási meggyőződések a maguk teljes ethikai tartalmát érvényesítve egymást tiszteljék, *egymás iránt türelemmel legyenek*, egymásnak törvényt által biztosított *egyenjóságát* elismerjék és senkinek buzgósága a másiknak *megtámadására* ne vezessen». (*Élénk helyeslés jobb- és balfelől.*)

teremtmények». Ép úgy amint a közművelődési vagy tudományos egyesületek sem fogják rá a kívülmaradottakra, hogy «másodrangú teremtmények». Aki nem tagja az Akadémiának vagy az EMKE-nek, azt az Akadémia és az EMKE még nem tanják «másodrangú teremtménynek». Akik a gimnáziumban nem kapnak mindenképp «jeles» osztályzatot, azokat társaik és tanáraik ezzel még nem deklarálják «másodrangú teremtményeknek».

Kongregáció és közélet.

Igaz-e, hogy a kongregáció átlépi a pusztán vallásos egyesületek keretét? A felelet a fentebbiek után egyszerű. Ha a vallás csak imádságból állhat, akkor a kongregáció nem pusztán vallásos egyesület. Ha ellenben a vallás, miként pl. a katolikus, *egész életünknek* szabályozója akar lenni, melynek hatását életünk ezernyi változatában érvényesítenünk kell, akkor a kongregáció igenis tisztán vallásos egyesület.

A liberalizmusnak az fáj, hogy, mint az Urak kongregációjának egy nagyváradai tagja mondta: «a kongreganista férfiak tevékenysége nem szorítkozott a templomi falak közé, hanem megtették kötelességüket a zöld asztalnál és megálltak helyüket a közeiét küzdő terein is»; mire egy szabadkőműves hozzátette: «Szerintem a vallás az élet küzdőteréről eltávolítandó, a vallás szempontjainak a zöld asztalnál nincs helye»,

Hogy mit ért itt ez vagy az a radikális politikus «vallás» alatt, melyet az élettől, főleg a közélettől hermetice el akar zárni, az minket nem érdekel. Értsen alatta, amit akar. De egyet kikerünk: azt a minimális jólneveltséget, hogy az ő vallásfogalmát senkise akarja mint egyedül helyest és egyedül létjogosultat ország-világra ráerőszakolni. A vallás-szabadságnak, a katolicizmus és minden pozitív hitfelekezet alkotmányos jogainak arcucsapása, ha valaki mint egyedül érvényes és csalhatatlan nézetet akarja az egész világra kieroszakolni, hogy csak az a «vallás» vallás, mely az élettől elzárkózik s «*érzelmi* momentumokra» szorítkozik.

A kongregáció igenis arra neveli tagjait, hogy mindaz iránt érdeklődjenek, ami a katolikus hit szerint szent kötelesség és krisztusi feladat. (Ilyenek a katolikus vallás védelme, a keresztény

irodalom és sajtó ügye, a karitatív ügyek, a katolikus missiók ügyei stb.) Nagyon természetes továbbá, hogy főleg ott és akkor, ahol s amikor a vallás érdekei támadásoknak vannak kitéve, a kongregáció főleg önálló tagjait arra inti, hogy a politikai fórumon se működjenek pillanatnyi anyagi érdekek, hanem meggyőződésük szerint és legfőbb javaik szemmeltartásával. Ha egyetlen szellemi irányzattól sem vehetjük el a jogot, - hogy meggyőzésének híveket szerezzen és híveit e meggyőzés védelmére buzdítsa, mi jogon vonnók el e szabadságot épen csak a vallási meggyőzés híveitől? Főleg miután e valláserkölcsei életelvek érvényesülése nem csupán hit-erkölcsi érdek, hanem a kultúrának, a néperkölc és népboldogulás munkálatainak kipróbált eszköze? Legkevesbbé mindenesetre azon társulatoknak volt joguk ily lelkiismereti kényszerkorlátokat vonni, melyek a jótékonytságot, filantrópiát és humanizmust írták zászlajukra, a valóságban pedig mint folyóirataik minden oldalán és minden során látjuk, filantrópia helyett csupa politikai jelszavakat adtak ki s vallásellenes politikai és személyi üzérkedéseket folytattak.*

* Egy kongregáció-ellenes *budapesti igazgató* (V. ker. áll. főreál) szükségesnek vélte Értesítőjében hangoztatni, hogy a középiskola feladata nem lehet, hogy «irányzatoknak toborozzunk jó előre híveket» s «hogy tanárok és növendékek farkasszemet nézve álljanak egymással szemben» (hol történt meg ez?) vagy «hogy a tanári szoba és tantermek harcterekké alakuljanak át» (?), hanem hogy e helyiségek („továbbra is zsongó műhelyek legyenek, melyekben hasznos harmonikus munka folyik».

Hogy hogyan fest ez a harmonikus munka a valóságban, megtudjuk pl., ha a *dévai* áll. főreál Értesítőjében a programértekezést olvassuk. Egy *Szeles Henrik* ír itt «Modern törekvések ismertetése a nevelő-tanítás terén» címen. Ez értekezésben nyíltan izgat a hitvallások ellen s ajánlja a «társadalomtudományi» ismereteket, melyek *(főlözlegessé tesz a vallást)*. Újfajta iskoláinak költségeire pedig az értekezés végén *Szeles Henrik* szerényen ajánlja a kat. javak szekularizációját. «Ha, úgymond, az eddigi monopóliumokhoz hozzávesszük még azokat is, amelyeket az állam most akar életbe léptetni, (?) akkor azt hiszem, nem sokat kell gondolkoznunk, hogy honnan fedezhetők e költségek! De talán még erre sincs szükség, mire ezen vagy hasonló eszmék megvalósulhatnak, ki tudja, nem fog-e felszabadulni a kultúra fejlődésére nézve ma még teljesen *holt tőke*, amely bőven fedzné a kiadásokat. Úgy legyen!» — Nos, akik ilyen Népszavába illő vallás- és tulajdonjog-ellenes agitációt üznek az állami középiskolák hivatalos Értesítőiben, azoknak igazán nincs okuk a kongregációt arról vádolni, hogy nem pusztán vallásos céllal dolgozó egyesület.

A kongregáció — harcos egyesület?

Hogy a kongregáció harcos egyesület-e? De még mennyire S ez nem is lehet máskép. Minden egyesület harcias: le akarja küzdeni az útjában álló jogosulatlan akadályokat. Érvényesülést akar kivívni elveinek, céljának, ideáljainak.

A kongregáció is harcos egyesület. Amint Krisztus is azt hirdette, hogy «nem békét jött hozni a földre, hanem harcot», amint az Úr is megmondotta az ősi kígyónak, a hazugság és bűn szellemének, hogy «ellenkezést szerzek közted és az Asszony között», úgy a kongregáció is a harc egyesülete a vallási tunyaság, erkölcsi következetlenség, a hazugság, a bűn, a hitközöny s a vallásgúnyolás ellen, harcot üzen a szenvedélyek burjánzó fattyú-ösztönei, a zavartan gondolkodók szofisztikája, a gonoszakarátú emberek átmítási kísérleteivel szemben.*

Ez fáj a kongregáció elleneinek? A kongregáció csak az aljasságnak és hithagyásnak ellensége — talán épen ezért hiszik, hogy ő ellenük megyünk? Ezzel csak önmagukra vallanak az urak.

Vagy talán már az igazságot sem szabad megvédelmezni a hazug jelszavakkal házaló tartalmatlan hitetlenséggel szemben? Nem szabad az ártatlanság, kötelességtudás, honszeretet és keresztény erények mellett síkra szállnunk a csábítással, csellel és erőszakkal szemben? Nekünk már csak az szabad, hogy mindig és mindenben a földre taszítottunk magunkat? s hogy egy hazug úzérhad töröknél-tatárnál pusztítóbb áradatát akadálytalanul engedjük végigömleni a négy folyam tájain?

Pedig a mi védelmi harcunk úgy sem lesz vérengző soha. Mi nem használunk tisztességtelen fegyvereket még védelmi célokra sem. Mi nem röpitünk trónokat a levegőbe, nem szórunk bombát

* «A kongregációban — így ír a csikszeredai r. k. státusi főgimn. Értésítője — a főcél: a lelket Krisztus és a bold. Szűz példája szerint idomítani... Reméljük, hogy a csikszeredai új gimnáziumban is be fogja a kongregáció bizonyítani, hogy a közönség becsülésére és támogatására teljesen méltó intézmény, mely senkinek vallási meggyőződését nem sérti, sőt azt nagybecsüli. *Csak a bűn ellen küzd és azok ellen, akik a lelkeket Krisztustól el akarják tántorítani, hogy így aztán földi és túlvilági boldogságuktól is megfosszák.*» 184. o.

és dinamitot — újabban ugyan a jól értesült sajtó már ezt is ránkfogta — s nem vakítjuk el a közönséget szemenszedett sajtó-hazugságokkal. Mi még csak azt sem írjuk önmagunkról, amit a szabadkőművesek egyik röpirata ír a szabadkőművességről, hogy t. i. „a spekulatív és altruisztikus szabadkőművességnek *harcias szövetségé*g kell átalakulnia». (Mentor, A szabadkőműves-ség. 45. o.) Micsoda lovagiatlanság: harcot hirdetni s ugyanakkor az ellenféltől azt követelni, hogy még önvédelmül se használjon fegyvert!

Kongregáció és klerikalizmus.

Aki még mindig nem hiszi, hogy a kongregáció ellenségei nem is annyira a kongregációkat, mint inkább magát a katolicizmust akarják kiirtani a föld színéről, figyeljék meg azt a méltatlan játékot, melyet a kongregáció ellenesei a *klerikalizmus* jelszavával űznek.

Mit értenek ők «klerikalizmus» alatt? Talán a papok bűneit és túlkapásait? O dehogya. Hisz ebben az értelemben Róma és a kongregáció a legnagyobb antiklerikálisok. Az antikongregációsok meg nem a *rossz* papokat szokták megbélyegezni a «klerikális» névvel. Ellenkezőleg, minden hitehagyott, elzüllött, esküszegő papot tárt karokkal ölelnek. Viszont a legkorrektebb, legkötelesség-üdübb kat. papokról és egyházas érzelmű világiakról mondják, hogy klerikálisok. A «klerikális» szó tehát nekik annyi, mint «egyházas». A papi intézményt magát «sújtják» vele. Már pedig ki ne tudná, hogy a papi intézmény a katolikus vallásban a Krisztus-rendelte alkotmány egyik kiegészítő része? Sándor Pál a képviselőházban így kiáltott fel: «Nem a vallás ellen küzdünk, hanem a klerikalizmus ellen!» — ez ürességtől kongó frázisnak egyetlen értelme csak az lehet, hogy a szabadkőművesség küzd a *hamisítatlan katolikus vallás és katolikus egyház* ellen.

S itt ismét csak azt hangoztatjuk, hogy nem szükséges mindenkinek katolikusnak lenni; akinek a papi intézmény nem kell, ám lépjen ki a katolikus egyházból. De a «klerikalizmus» jelszava alatt botor türelmetlenséggel a papi intézményt támadni, egyszerűen annyi, mint egy tiszteletreméltó vallást s annak egyik lényeges intézményét lábbal tapodni.

Ha a kongreganista «klerikális», akkor minden hithű katolikus az. Kivéve azokat a meg nem keresztelt «hithű katolikusokat», akikkel a balek katolikusok léprevezetésére a Pesti Hírlap iratgatta katolikusellenes cikkeit.

Kongregáció és ultramontanizmus.

Az «ultramontán» szót is azért szeretik oly nagyon az «entelektüelek», mert azon jelszavak közé tartozik, melyeknek értelmével körülbelül senki sincs tisztában.

Mit is jelent ez: ultramontán? «Hegyen-túli», azaz Róma felé tekintő. Azaz tökéletesen ugyanaz, mint római katolikus, vagy ahogy a XVI. században mondogatták: pápista.

A kongregáció tehát azért bűnös, mert — katolikus. Érdeemes-e erre a vádra még több szót vesztegetni?

Nem sarkalatos pontja-e a katolikus hitnek az egyház monarchikus szervezete, melyben a központi tanító, léiekkormányzó és szentségosztó hatalom, kat. felfogás szerint, Péterhez a «köszál»-hoz és Krisztus helytartójához van kötve?

Vagy azt akarják a hithű katolicizmusról elhithetni, hogy hazafiatlan, vagy kifelé gravitál ebből a hazából? Vájjon mi alapon? Nem katolikus vér és katolikus önfeláldozás tartotta-e fenn ezt a hazát csaknem ezer éven át? Nem kongreganista vér folyt-e Buda alatt? S a világháborúban is nem a katolikus lakosság hozta e a legtöbb pénz- és emberáldozatot a haza védelmére? Vájjon a katolicizmus üzött-e gúnyt a páholyokban a legszen-
tebb hazafiúi érzelmek fölött? A katolicizmus folytatott e haza-
áruló üzemeket a nemzetközi szabadkőműves kongresszusokon? A katolikusok forgatták- e fel a forradalommal s bolsevizmussal az országot?

Aki a kongregációt ultramontanizmussal «vádolja», nem vádolja mással, mint *hithű katolicizmussal*. Pedig millió és millió honfitárs, a hazai földnek legősibb és legtörzsökösebb lakói, látja épen a 900 éves magyar katolicizmusban a honszeretet leg-
tisztább és legönzetlenebb védőjét. Ez ideállal szemben lehet valaki elfogult, de azt meg nem gyalázhatja, anélkül hogy tíz-
millió magyar katolikust vérig ne sértsen.

A kongregáció — jezsuita intézmény?

Jezsuita műhelyben készült — írta egy zsidó-liberális napilap — a fogadalom,* melyet a kongregációban az ifjakkal letétetnek, «akik még nem tudják, mennyi vér, könny, gyűlölet, halál, üldözés, kínzás tapad a sima szavú jezsuiták múltjához Mária nevében.»

Igaz, a kongregáció jezsuita műhelyben készült. A Jézustársaság intézeteiben vette kezdetét, sőt többet mondhatunk: a Jézustársaság a kongregációban látja egyik legfőbb alkotását. És nemcsak eredetét illetőleg jezsuita alkotmány, hanem szelleme is természetszerűleg az, amelyet szülőanyja, a Jézustársaság belé lehelt. S ennek így is kell maradni, amennyiben az egyházhatóság rendelkezései folytán a Jézustársaság őrzi a kongregáció eredeti és lényeges szabályait és a búcsúkat is csak a Jézustársasági főkongregációhoz csatlakozó kongregációk nyerhetik el. így van ez minden vallásos egyesületnél, amely valamely renddel kapcsolatos.**

De mi borzalmas bűntény van abban, hogy a kongregáció «jezsuita műhelyben készült» és következőleg annak a szelleme élteti? Az említett lap szerint a jezsuiták múltjához — mondhatta volna: jelenéhez is — vér, könny, gyűlölet, halál tapad. Hát hiszen ez egyszer igaza van az újságnak. A jezsuiták útját az egész földkerekségen vér és könny kísérte: de a *saját* vérük és *saját* könnyük patakja. Mert a katolikus Egyháznak s a kereszténységnek ellenségei gondoskodtak arról, hogy gyűlölet, halál, üldözés, kínzás legyen jutalmuk a Szűz Mária nevében apostolkodó szerzeteseknek. A Jézustársaság erősen kivette részét minden újkori egyházüldözés- és egyházgyűlöletből: csattanós bizonyossága ennek a legújabb időből akár Franciaország, Portugália, vagy Mexiko, akár azok a lapok, amelyek a rágalom és gyűlölet minden eszközt megengedettnek tartják a jezsuita-renddel szemben.

* Fentebb kimutattuk, hogy a kongregációban semminemű voltaképeni fogadalmat nem tesznek.

** Különben minden főpásztor ónhatalmilag állítja fel egyházmegyéjében a kongregációt, ő hagyja jóvá szabályait és az általa kinevezett prézes a Jézustársaságtól teljesen függetlenül kormányozza a rábízott kongregációt.

Látjuk-e ismét a mélyebb összefüggést? Ha a «jezsuita műhelyben készült» kongregációnak főbűne az, hogy a kat. Egyház mellett rendületlenül síkra szállt: nem a katolicizmus elleni támadás-e akkor a kongregáció üldözése?

A kongregációellenes vádak — látjuk jól — két forrásra vezethetők vissza: egyik a tájékozatlanság, másik a katolikusellenes elfogultság és gyűlölködés. Az igazság fényében ezek a vádak összeomlanak s marad mint kétségtelen igaz *tétel*, hogy a kongregáció a meleg, komoly és virágzó katolikus hitéletnek valóságos melegágya; egy gondviseléseszerű intézmény, amelynek Magyarország erkölcsi kultúrája végtelenül sokat köszön s amelytől a jövőben is sokat vár, még pedig teljes joggal.

FÜGGELÉK.

A Mária-kongregáció helyisége és felszerelése.

A kongregáció helyiségei közt legfontosabb az *ájtatosság* végzésére szükséges kápolna, templom, esetleg terem s aztán egy olyan helyiség, ahol *megbeszélést* lehet tartani. Ez utóbbi helyen a tagok a gyűlés előtt fesztelenül társalognak, hogy egymást megismerjék s megszeressék, eszméiket kicseréljék; ugyanitt tartja, a kongregáció gyűléseit, tanácskozásait, vitaüléseit, itt folyik esetleg az énekpróba s ifjúsági kongregációkban a szórakozás is.

Nagyon fontos, hogy a kongregációknak esetleg magában a gyűlésteremben megfelelő könyvtár is álljon rendelkezésére, amelyben elsősorban hitbuzgalmi, hittudományi s egyháztörténelmi stb. művek valók helyén.

A kongregáció vezetésére a következő könyvek alkalmasak:

a) *Anyakönyv vagy törzskönyv*, ebbe vezetjük be a kongregáció teljes címét, az alapító és aggregációs oklevelek szövegét vagy legalább rövidített tartalmát, a felvételek idejét, a felvevők és felvettek (vagy átvettek) nevével s esetleg más fontosabb megjegyzésekkel együtt. Az anyakönyvet a jegyző kezeli, a prefektus pedig (s maga a prézes is) időnkint ellenőrzi. Az anyakönyv végén célszerű betűrendes névmutatót vezetni.

b) A *magisztrátus* (tanács) *könyvében* a jegyző mindenegyes tanácsülés egész lefolyását, főleg a hozott határozatokat a jelenlevő tanácsstagok feltüntetésével bejegyzi; minden tanácsülésen az utolsó ülés jegyzőkönyvének fogalmazványát felolvassa s ha a tanács helybenhagyja, a tanácskönyvbe bevezeti.

c) Érdemes külön *naplót* is vezetni, melyben a kongregáció minden nevezetesebb eseményét, az egyes ülések s megbeszélések eredményét bejegyzik. A napló a kongregáció történetének a megőrkítője.

d) A *nyilvántartási könyvet* a háznagy vezeti; ebbe az ülések-nél hiányzókat jegyzik be s azután hozzáírják az elintézés (pl. kimentés stb.) módját. A nyilvántartási könyvben külön rovatban tartjuk nyilván a jelölteket és jelentkezőket, jelenkezésük és jelöltté avatásuk idejét. Egyes helyeken a gyűléseken való pontos megjelenést *nyilvántartási táblával* őrzik ellen.

A kongregáció okiratai, nyomtatványai és jelvényei.

a) A *megalapító* (erectio) és *becsatoló* (aggregatio) okirato-kat megőrizzük és díszes keretbe foglalva a kongregáció kápol-nájában kifüggesztjük.

b) *Diplomák.*

A fölvatáskor diplomát adunk az új tagnak, amellyel igazoljuk, hogy fölvétetett és a búcsúban részesül.

A diploma szövege:

Diploma Congregationis B. V. Mariae studiosorum (puellarum, virorum, dominorum etc.) Budapestini in sacello Matris,. Boni Consilii (Si. Michaelis . . .) anno ... erectae.

Cum dilectus in Christo fráter (soror) N .. . N . .. pro suo erga gloriosam Deiparam studio in hanc nostram sodalita-tem B. V. Mariae sub titulo Immaculatae Conceptionis (Annun-tiationis . ..) institutam admitti petierit, omnibus has visuris tes-tamur in Domino, eundem dilectum in Christo fratrem (dilectam sororem) in numerum sodalium nostrorum cooptatum atque omnium gratiarum, indulgentiarum et privilegiorum participem effectum esse, quae a Ss. Pontificibus sodalitatrRomanae prima-riae, cui hanc nostram aggregari curavimus, concessa sunt.

Budapestini, _____

praeses.

praefectus.

secretarius.

Magyarul így szövegezhettük:

Fölvételi okmány a magyarok Nagyasszonyáról nevezett, szent József pártfogása alatt álló Urak kongregációjába.

Megalapított 19 _____ Budapesten, a Jótanács Anyjának kápolnijában.

Miután N. N. a kongregáció előtt kijelentette, hogy a boldogságos Szűz Máriát kiválóan óhajtja tisztelni és az ő pártfogása alatt igaz keresztény katolikus életre akar törekedni: mi őt a mai napon kongregációnkba ünnepélyesen fölvevük és részesévé tettük mindazon kegyelmeknek, búcsúknak és kiváltságoknak, melyeket az apostoli Szentszék a római Prima-primaria kongregációnak engedélyezett, amelybe a mienk is törvényesen be van kebelezve.

Budapesten, _____

prézes.

prefektus.

titkár.

Iparkodjunk lehetőleg tökéletes diplomát szerezni, hogy a tagokat már külsejével is buzdítsuk annak megbecsülésére.*

c) *Érem és szalag.*

Minden kongregáció maga állapítja meg, hogy milyen érmet és szalagot használ jelvényül.

Kívánatos, hogy az érem a kongregáció fő- és másodrangú ünnepének titkát jelezze, de ez nem okvetlenül szükséges.

A tisztviselők a megkülönböztetés végett különszínű szalagon hordják érmüket.

A jelvények használatát a magistratus rendezi.

d) *Elbocsátó-levél (Litterae patentes).*

Mikor a tagok huzamosabb időre, vagy végleg távoznak a kongregáció köréből, elbocsátólevelet kérnek, amelynek a szövege a következő lehet:**

* Diplomák beszereheztek bármely kegytárgykereskedés útján.

** Egyik legrégebb kongregációnk elbocsátólevele a következő:
«Alma sodalitas sine labe conceptae B. Mariae Virginis in gymnasio

Trenchiniensi, auctoritate apostolica erecta ac confirmata omnibus has lecuris salutem Marianam et pacem sempiternam.

Infrascripti N. N. sodalem congregationis B. V. Mariae
Academicae (studiosorum . . .) titulo Patronae Hungáriáé et
patrono S Emerico canonice erectae approbatum esse testamur.

Bpestini _____

praeses.

praefectus.

secretaries.

Magyarul:

Alulírottak hivatalosan igazoljuk, hogy N. N. a budapesti...
szabályszerűen megalapított «Patrona Hungariae» oltalma és
szent Imre pártfogása alatt álló egyetemi Mária-kongregáció
működő tagja.

Budapesten, _____

praeses.

praefectus.

secretarius.

e) *Erény gyakorlati minták.*

Discedentem a nobis ingenuum ... (e. g. ac probum) juvenem N. N.
sodalem nostrum praesentibus litteris comitamur, testatum facientes: ipsum
nie ad sodalitatem praetitulatum rite admissum, alboque Mariano inscriptum ...
(e. g. bonorum morum) exemplo, alaeri sacramentorum et congregationum
irequentatione, pietatis exercitiis et legum nostrarum observantia decursu...
(e. g. 7 annorum) se apud nos... (e. g. singulariter, bene) commendabilem
reddidisse.

Proinde eundem . . . (ceu talem, ac devotum Deiparae sodalem) illis
ad quos pertinet... (e. g. singulariter) commendamus, enixe rogantes: velint
ipsum inter suos quoque coetus Marianos suscipere, caeterisque clieniibus
Deiparae adnumerare ...

In quorum fidem has ei patentes litteras manu propria subscriptas et
consueto sodalitatis nostrae sigillo munitas dedimus.

Trenchinii, ex oratorio nostro die . . . mense . . . anno . . .

_____ praefectus.

— rector.

..... secretarius.

Egyes kongregációkban erénygyakorlati lapokat osztanak
ki a tagok közt, melyeket aztán kiki a saját önvizsgálata és buz-

dulása számára havonként kitölt. Ily erénygyakorlati lapnak szövege lehet pl. a következő:*

_____ hónapban a következő vallás- és erénygyakorlatokat ajánlottam fel a boldogságos Szűz Mária, Úrnőm és Anyám tiszteletére:

1. Szentmise-hallgatás
2. A penitenciatartás szentségéhez való járulás
3. Szent áldozás
4. Szentséglátogatás és lelkiáldozás
5. Rózsafüzér
6. Röpimádságok
7. A jó szándék felindítása
8. Imádság a halottakért
9. Szorgalmas tanulás
10. Engedelmesség
11. Küzdelem az emberi tekintet ellen
12. Alázatosság gyakorlása
13. A sérelmek megbocsátása
14. Beteglátogatás
15. Testi-lelki alamizsna
16. A jó Isten rendelésében való megnyugvás
17. Lelkiolvasás
18. Lelki dolgokról való beszélgetés
19. Lelkiismeret megvizsgálása
20. Szűz Mária tiszteletében közreműködés
21. A kongregáció följánlásának megújítása
22. Egyéb erénygyakorlat

f) *Havi pártfogók.*

Minden hónap elején havi pártfogókat lehet kiosztani. E célból oly szentek neveit írjuk papírlapokra, akiknek ünnepe az illető hónapra esik; e papírlapokból minden tag húz egyet.

g) *Szórakoztatásra szánt tárgyak.*

Minden kongregáció körülményeihez képest szerzi be a tagok szórakoztatására alkalmas tárgyakat.

* Erénygyakorlati lapok megrendelhetők a «Mária-kongregáció» kiadóhivatalában.

h) Végül meg kell emlékeznünk a fölszerelés kapcsán a kongregáció *tulajdonjogáról és jövedelmi forrásairól*.

A Jézustársaság házaiban nem képez a kongregáció a társaságtól különböző jogalanyt. (XIV. Benedek «Laudabile Rom. P.» 1758. február 15.)

A társaság házain kívül a kongregációk javai az egyházmegye, vagy az illető szerzetek tulajdonát képezik.

Jövedelmi forrásaink a tagok önkéntes adományai és a jótétevők alamizsnái.